

Ustawa - Karta Nauczyciela

Załącznik do obwieszczenia
Ministra Edukacji Narodowej i
Sportu
z dnia 29 maja 2003 r. (poz.
1112)

USTAWA

z dnia 26 stycznia 1982 r.

Karta Nauczyciela

USTAWA Karta Nauczyciela	1
Rozdział 2 Obowiązki nauczycieli	4
Rozdział 3 Wymagania kwalifikacyjne	6
Rozdział 3a-Awans zawodowy nauczycieli	7
Rozdział 4 Nawiązanie, zmiana i rozwiązanie stosunku pracy	14
Rozdział 5 Warunki pracy i wynagrodzenie	22
Rozdział 6 Nagrody i odznaczenia	32
Rozdział 7 Prawnienia socjalne i urlopy	33
Rozdział 7a Finansowanie kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli	38
Rozdział 8 Ochrona zdrowia	38
Rozdział 9 Dzień Edukacji Narodowej	40
Rozdział 10 Odpowiedzialność dyscyplinarna	40
Rozdział 11 Uprawnienia emerytalne	42
Rozdział 11a Przepisy szczególne	44
Rozdział 12 Przepisy przejściowe i końcowe	45

Mając na względzie doniosłą rolę oświaty i wychowania w Rzeczypospolitej Polskiej, pragnąc dać wyraz szczególnej randze społecznej zawodu nauczyciela zgodnie z potrzebami i oczekiwaniami, otwierając niniejszą ustawą drogę do dalszych uregulowań prawnych systemu edukacji narodowej, stanowi się, co następuje:

Rozdział 1

Postanowienia wstępne

Art. 1.¹⁾

1. Ustawie podlegają nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w:

- 1)²⁾ publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz zakładach kształcenia i placówkach doskonalenia nauczycieli działających na podstawie ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329 i Nr 106, poz. 496, z 1997 r. Nr 28, poz. 153 i Nr 141, poz. 943, z 1998 r. Nr 117, poz. 759 i Nr 162, poz. 1126, z 2000 r. Nr 12, poz. 136, Nr 19, poz. 239, Nr 48, poz. 550, Nr 104, poz. 1104, Nr 120, poz. 1268 i Nr 122, poz. 1320, z 2001 r. Nr 111, poz. 1194 i Nr 144, poz. 1615, z 2002 r. Nr 41, poz. 362, Nr 113, poz. 984, Nr 141, poz. 1185 i Nr 200, poz. 1683 oraz z 2003 r. Nr 6, poz. 65), z zastrzeżeniem ust. 2 pkt 1a oraz pkt 2 lit. a;
- 2) zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich oraz rodzinnych ośrodkach diagnostyczno-konsultacyjnych działających na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2002 r. Nr 11, poz. 109 i Nr 58, poz. 542);
- 3) publicznych placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz ośrodkach adopcyjno-opiekuńczych działających na podstawie ustawy z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 1998 r. Nr 64, poz. 414, Nr 106, poz. 668, Nr 117, poz. 756 i Nr 162, poz. 1118 i 1126, z 1999 r. Nr 20, poz. 170, Nr 79, poz. 885 i Nr 90, poz. 1001, z 2000 r. Nr 12, poz. 136 i Nr 19, poz. 238, z 2001 r. Nr 72, poz. 748, Nr 88, poz. 961, Nr 89, poz. 973, Nr 111, poz. 1194, Nr 122, poz. 1349 i Nr 154, poz. 1792 oraz z 2003 r. Nr 7, poz. 79 i Nr 44, poz. 389).

2. Ustawie podlegają również, w zakresie określonym ustawą:

- 1) nauczyciele mianowani lub dyplomowani zatrudnieni na stanowiskach, na których wymagane są kwalifikacje pedagogiczne, w:
 - a) urzędach organów administracji rządowej,
 - b) kuratoriach oświaty,
 - c) specjalistycznej jednostce nadzoru,
 - d) Centralnej Komisji Egzaminacyjnej oraz okręgowych komisjach egzaminacyjnych,
 - e)³⁾ organach sprawujących nadzór pedagogiczny nad zakładami poprawczymi, schroniskami dla nieletnich, rodzinnymi ośrodkami diagnostyczno-konsultacyjnymi oraz szkołami przy zakładach karnych;

- 1a)⁴⁾ nauczyciele zatrudnieni w publicznych szkołach i szkolnych punktach konsultacyjnych przy placówkach dyplomatycznych i konsularnych Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) nauczyciele zatrudnieni w:
 - a)⁵⁾ przedszkolach publicznych, szkołach i placówkach prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego,
 - b)⁶⁾ przedszkolach niepublicznych, niepublicznych placówkach, o których mowa w ust. 1 pkt 1, oraz szkołach niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych;
- 3) nauczyciele urlopowani na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 854, Nr 100, poz. 1080 i Nr 128, poz. 1405, z 2002 r. Nr 135, poz. 1146 i Nr 240, poz. 2052 oraz z 2003 r. Nr 63, poz. 590);
- 4) pracownicy zatrudnieni u pracodawców niewymienionych w ust. 1 i ust. 2 pkt 1-3 pełniący funkcję instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz kierowników praktycznej nauki zawodu, posiadający kwalifikacje określone dla nauczycieli praktycznej nauki zawodu oraz wykonujący pracę dydaktyczną i wychowawczą w wymiarze przewidzianym dla tych nauczycieli;
- 5) pracownicy zatrudnieni w Ochotniczych Hufcach Pracy na stanowiskach wychowawców, pedagogów oraz na stanowiskach kierowniczych, posiadający kwalifikacje, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 1, wykonujący pracę dydaktyczną i wychowawczą co najmniej w połowie obowiązującego ich czasu pracy.

Art. 2.²⁾

Przepisów ustawy, z wyjątkiem art. 59, nie stosuje się do żołnierzy w czynnej służbie wojskowej oraz funkcjonariuszy Policji i pożarnictwa:

- 1) zajmujących stanowiska nauczycieli w szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych wojskowych i resortu spraw wewnętrznych i administracji;
- 2) wyznaczonych do wykonywania zadań poza wojskiem i resortem spraw wewnętrznych i administracji na stanowiskach wymienionych w art. 1.

Art. 3.

Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) nauczycielach bez bliższego określenia - rozumie się przez to nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w przedszkolach, szkołach i placówkach wymienionych w art. 1 ust. 1;
- 2)⁸⁾ szkołach bez bliższego określenia - rozumie się przez to przedszkola, szkoły i placówki oraz inne jednostki organizacyjne wymienione w art. 1 ust. 1;
- 3)⁹⁾ stażu - rozumie się przez to okres zatrudnienia nauczyciela w przedszkolach, szkołach, placówkach i innych jednostkach organizacyjnych, o których mowa w art. 1 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 2, w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć, rozpoczętego i realizowanego w trybie i na zasadach określonych w przepisach rozdziału 3a, z tym że w przypadku nauczycieli, o których mowa w art. 9e ust. 1-3, równoważny z odbywaniem stażu jest

odpowiednio okres zatrudnienia na tych stanowiskach lub czas urlopowania lub zwolnienia z obowiązku świadczenia pracy;

- 4) związkach zawodowych - rozumie się przez to związek zawodowy, którego członkiem jest nauczyciel, a jeżeli nauczyciel nie jest członkiem żadnego związku, to związek zawodowy zrzeszający nauczycieli wskazany przez nauczyciela;
- 5)¹⁰⁾ ustawie o systemie oświaty- rozumie się ustawę, o której mowa w art. 1 ust. 1 pkt 1.

Art. 4.

- 1.¹¹⁾ Zasady współdziałania w dziedzinie oświaty i wychowania organów administracji rządowej (organów jednostek samorządu terytorialnego) ze związkami zawodowymi zrzeszającymi nauczycieli, nieustalone w ustawie o związkach zawodowych, określają porozumienia zawierane przez odpowiednie organy administracji rządowej (organy jednostek samorządu terytorialnego) z organami właściwego szczebla tych związków.
2. Rozporządzenia i zarządzenia przewidziane ustawą podlegają uzgodnieniu ze związkami zawodowymi zrzeszającymi nauczycieli.

Art.5. (uchylony).¹²⁾

Rozdział 2 Obowiązki nauczycieli

Art. 6.¹³⁾

Nauczyciel obowiązany jest rzetelnie realizować zadania związane z powierzonym mu stanowiskiem oraz podstawowymi funkcjami szkoły: dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą; wspierać każdego ucznia w jego rozwoju oraz dążyć do pełni własnego rozwoju osobowego. Nauczyciel obowiązany jest kształcić i wychowywać młodzież w umiłowaniu Ojczyzny, w poszanowaniu Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w atmosferze wolności sumienia i szacunku dla każdego człowieka; dbać o kształtowanie u uczniów postaw moralnych i obywatelskich zgodnie z ideą demokracji, pokoju i przyjaźni między ludźmi różnych narodów, ras i światopoglądów.

Art. 6a.

- 1.¹⁴⁾ Praca nauczyciela, z wyjątkiem pracy nauczyciela stażysty, podlega ocenie. Ocena pracy nauczyciela może być dokonana w każdym czasie, nie wcześniej jednak niż po upływie roku od dokonania oceny poprzedniej lub oceny dorobku zawodowego, o której mowa w art. 9c ust. 6, z inicjatywy dyrektora szkoły lub na wniosek:
 - 1) nauczyciela;
 - 2) organu sprawującego nadzór pedagogiczny;
 - 3) organu prowadzącego szkołę;
 - 4) rady szkoły;
 - 5) rady rodziców.

- 2.¹⁴⁾ Dyrektor szkoły jest obowiązany dokonać oceny pracy nauczyciela w okresie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia złożenia wniosku, z zastrzeżeniem terminu określonego w ust. 1.
3. (uchylony).¹⁵⁾
- 4.¹⁶⁾ Ocena pracy nauczyciela ma charakter opisowy i jest zakończona stwierdzeniem uogólniającym:
 - 1) ocena wyróżniająca;
 - 2) ocena dobra;
 - 3) ocena negatywna.
- 5.¹⁶⁾ Oceny pracy nauczyciela dokonuje dyrektor szkoły, który przy jej dokonywaniu może zasięgnąć opinii samorządu uczniowskiego.
- 6.¹⁶⁾ Oceny pracy nauczyciela, któremu powierzono stanowisko dyrektora szkoły, dokonuje:
 - 1)¹⁷⁾ organ sprawujący nadzór pedagogiczny w porozumieniu z organem prowadzącym szkołę, jeżeli organ prowadzący szkołę nie sprawuje nadzoru pedagogicznego;
 - 2) organ prowadzący szkołę, jeżeli równocześnie sprawuje nadzór pedagogiczny nad szkołą.
- 7.¹⁸⁾ Organy, o których mowa w ust. 6, dokonują oceny pracy dyrektora szkoły po zasięgnięciu opinii rady szkoły i zakładowych organizacji związkowych działających w tej szkole. Przy ocenie pracy dyrektora przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio.
8. Ocenę pracy ustala się po zapoznaniu nauczyciela z jej projektem oraz wysłuchaniu jego uwag i zastrzeżeń.
9. Od ustalonej oceny pracy, w terminie 14 dni od dnia jej doręczenia, przysługuje:
 - 1) nauczycielowi - prawo wniesienia odwołania, za pośrednictwem dyrektora szkoły, do organu sprawującego nadzór pedagogiczny nad szkołą;
 - 2) nauczycielowi, któremu powierzono stanowisko dyrektora szkoły - prawo złożenia wniosku o ponowne ustalenie oceny jego pracy do organu, który tę ocenę ustalił.
10. Organ, o którym mowa w ust. 9, powołuje w celu rozpatrzenia odwołania lub wniosku zespół oceniający. Od oceny dokonanej przez zespół oceniający nie przysługuje odwołanie.
11. (uchylony).¹⁹⁾
- 12.²⁰⁾ Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, a w stosunku do nauczycieli szkół artystycznych, zakładów poprawczych, schronisk dla nieletnich, rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych, placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz ośrodków adopcyjno-opiekuńczych odpowiednio - minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego oraz Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania, określają, w drodze rozporządzeń, kryteria i tryb dokonywania oceny pracy nauczyciela, tryb postępowania odwoławczego oraz skład i sposób powoływania zespołu oceniającego.

13.²¹⁾ Praca nauczyciela zatrudnionego w przedszkolu, placówce lub szkole, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 2, podlega ocenie w każdym czasie na jego wniosek, a także z inicjatywy dyrektora lub na wniosek organu prowadzącego. Praca nauczyciela, któremu powierzono stanowisko dyrektora w przedszkolu, placówce lub szkole, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 2, podlega ocenie na jego wniosek lub na wniosek organu prowadzącego. W przypadku gdy dyrektorem przedszkola, placówki lub szkoły jest osoba nieposiadająca kwalifikacji pedagogicznych, oceny pracy nauczycieli dokonuje nauczyciel upoważniony przez organ prowadzący. Przepisy ust. 4-10 i 12 stosuje się odpowiednio.

Art. 7.

1. Szkołą kieruje dyrektor, który jest jej przedstawicielem na zewnątrz, przełożonym służbowym wszystkich pracowników szkoły, przewodniczącym rady pedagogicznej. Dyrektor sprawuje opiekę nad dziećmi i młodzieżą uczącą się w szkole.

2. Dyrektor szkoły odpowiedzialny jest w szczególności za:

- 1) dydaktyczny i wychowawczy poziom szkoły
- 2) realizację zadań zgodnie z uchwałami rady pedagogicznej i rady szkoły, podjętymi w ramach ich kompetencji stanowiących, oraz zarządzeniami organów nadzorujących szkołę;
- 3) tworzenie warunków do rozwijania samorządnej i samodzielnej pracy uczniów i wychowanków;
- 4) zapewnienie pomocy nauczycielom w realizacji ich zadań i ich doskonaleniu zawodowym;
- 5) zapewnienie w miarę możliwości odpowiednich warunków organizacyjnych do realizacji zadań dydaktycznych i opiekuńczo-wychowawczych.

3. (uchylony).²²⁾

Art. 8.

Organy uprawnione do sprawowania nadzoru pedagogicznego oraz zasady sprawowania tego nadzoru określają odrębne przepisy.

Rozdział 3 Wymagania kwalifikacyjne

Art. 9.

1.²³⁾ Stanowisko nauczyciela, z zastrzeżeniem ust. 1a, może zajmować osoba, która:

- 1) posiada wyższe wykształcenie z odpowiednim przygotowaniem pedagogicznym lub ukończyła zakład kształcenia nauczycieli i podejmuje pracę na stanowisku, do którego są to wystarczające kwalifikacje;
- 2) przestrzega podstawowych zasad moralnych;
- 3) spełnia warunki zdrowotne niezbędne do wykonywania zawodu.

1a.²⁴⁾ Kwalifikacje wymagane od nauczycieli zatrudnionych w publicznych i niepublicznych placówkach i ośrodkach wymienionych w art. 1 ust. 1 pkt 3 określają odrębne przepisy.

2.²⁵⁾ Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, a w stosunku do nauczycieli szkół artystycznych - minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowe kwalifikacje wymagane od nauczycieli oraz szkoły i wypadki, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli.

3.²⁶⁾ Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może określić, w drodze rozporządzenia, szkoły artystyczne i placówki kształcenia artystycznego, w których stanowiska nauczycieli mogą zajmować osoby mające ukończoną szkołę artystyczną II stopnia w zakresie kierunku odpowiadającego nauczanym przedmiotom, uwzględniając w szczególności rodzaje szkół i placówek kształcenia artystycznego, w których możliwe będzie zatrudnienie nauczycieli mających ukończoną szkołę artystyczną II stopnia.

Rozdział 3a²⁷⁾

Awans zawodowy nauczycieli

Art. 9a.

1. Ustala się stopnie awansu zawodowego nauczycieli:

- 1) nauczyciel stażysta;
- 2) nauczyciel kontraktowy;
- 3) nauczyciel mianowany;
- 4) nauczyciel dyplomowany.

2. Osoba nieposiadająca stopnia awansu zawodowego z dniem nawiązania stosunku pracy w szkole uzyskuje stopień nauczyciela stażysty, z zastrzeżeniem ust. 3.

3.²⁸⁾ Nauczyciele akademicki legitymujący się co najmniej trzyletnim okresem pracy w szkole wyższej lub osoby posiadające co najmniej pięcioletni okres pracy i znaczący dorobek zawodowy uzyskują z dniem nawiązania stosunku pracy w szkole stopień nauczyciela kontraktowego, z zastrzeżeniem ust. 4.

4.²⁹⁾ Nauczyciele akademicki, posiadający stopień naukowy oraz legitymujący się co najmniej 3-letnim okresem pracy w szkole wyższej, z dniem nawiązania stosunku pracy w zakładzie kształcenia nauczycieli uzyskują stopień nauczyciela mianowanego.

Art. 9b.

1.³⁰⁾ Warunkiem nadania nauczycielowi kolejnego stopnia awansu zawodowego jest spełnianie wymagań kwalifikacyjnych, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 1 oraz ust. 2 i 3, odbycie stażu, z zastrzeżeniem art. 9e. ust. 1-3, zakończonego pozytywną oceną dorobku zawodowego nauczyciela, o której mowa w art. 9c ust. 6; oraz:

- 1) w przypadku nauczyciela stażysty - uzyskanie akceptacji komisji kwalifikacyjnej po przeprowadzonej rozmowie;
- 2) w przypadku nauczyciela kontraktowego - zdanie egzaminu przed komisją egzaminacyjną;
- 3) w przypadku nauczyciela mianowanego - uzyskanie akceptacji komisji kwalifikacyjnej.

2. Komisje kwalifikacyjne lub egzaminacyjne, o których mowa w ust. 1, podejmują odpowiednio postępowanie kwalifikacyjne lub egzaminacyjne na wniosek nauczyciela skierowany odpowiednio do dyrektora szkoły lub właściwego organu, o którym mowa w ust. 4 pkt 2-4.

3 Komisje kwalifikacyjne lub egzaminacyjne, o których mowa w ust. 1, przeprowadzają odpowiednio postępowanie kwalifikacyjne lub egzaminacyjne w styczniu i lutym oraz w maju, czerwcu i lipcu.

4. Nauczycielowi spełniającemu warunki, o których mowa w ust. 1, oraz nauczycielowi zatrudnionemu w trybie art. 9a ust. 3, w drodze decyzji administracyjnej, stopień awansu zawodowego nadaje:

- 1) nauczycielowi stażyście stopień nauczyciela kontraktowego - dyrektor szkoły;
- 2) nauczycielowi kontraktowemu stopień nauczyciela mianowanego - organ prowadzący szkołę;
- 3) nauczycielowi mianowanemu stopień nauczyciela dyplomowanego - organ sprawujący nadzór pedagogiczny;
- 4) nauczycielom, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1 oraz art. 9e ust. 3, odpowiedni stopień - właściwy minister.

5.³¹⁾ Akt nadania stopnia awansu zawodowego zawiera w szczególności: nazwę komisji kwalifikacyjnej lub egzaminacyjnej, numer i datę wydania zaświadczenia o uzyskaniu akceptacji lub zdaniu egzaminu, stopień awansu zawodowego, a także informację o poziomie wykształcenia nauczyciela. Akt nadania stopnia nauczyciela kontraktowego uzyskany w sposób określony w art. 9a ust. 3 oraz uzyskany z mocy prawa nie zawiera odpowiednio nazwy komisji kwalifikacyjnej lub egzaminacyjnej ani numeru i daty wydania zaświadczenia o akceptacji lub zdaniu egzaminu.

6. W przypadku niespełnienia przez nauczyciela warunków, o których mowa w ust. 1, dyrektor szkoły lub właściwy organ, o którym mowa w ust. 4 pkt 2-4, odmawia nauczycielowi, w drodze decyzji administracyjnej, nadania stopnia awansu zawodowego.

7. Organami wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego w sprawach, o których mowa w ust. 4 pkt 1-3 oraz ust. 6, są odpowiednio:

- 1) w stosunku do dyrektora szkoły - organ prowadzący szkołę;
- 2) w stosunku do organu prowadzącego szkołę - organ sprawujący nadzór pedagogiczny;
- 3) w stosunku do organu sprawującego nadzór pedagogiczny - właściwy minister.

Art. 9c.

1. Staż, z zastrzeżeniem ust. 2, trwa w przypadku ubiegania się o awans na stopień:

- 1) nauczyciela kontraktowego - 9 miesięcy;
- 2) nauczyciela mianowanego i nauczyciela dyplomowanego - 2 lata i 9 miesięcy.

2. Nauczyciel kontraktowy lub nauczyciel mianowany posiadający co najmniej stopień naukowy doktora może ubiegać się o uzyskanie kolejnego stopnia awansu zawodowego po odbyciu stażu trwającego 9 miesięcy. Dyrektor szkoły może nauczycielowi kontraktowemu, który uzyskał awans w sposób określony w art. 9a ust.

3 i ubiega się o uzyskanie stopnia nauczyciela mianowanego, skrócić staż do 9 miesięcy.

3. W okresie stażu nauczyciel realizuje własny plan rozwoju zawodowego zatwierdzony przez dyrektora szkoły, uwzględniający wymagania, o których mowa w art. 9g ust. 10. Po zakończeniu stażu nauczyciel składa dyrektorowi szkoły sprawozdanie z realizacji tego planu.

3a.³²⁾ Nauczycielowi mianowanemu, ubiegającemu się o awans na stopień nauczyciela dyplomowanego, za spełnienie odpowiednich wymagań, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 9g ust. 10, uznaje się także jego odpowiedni dorobek zawodowy ze szczególnym uwzględnieniem okresu od dnia uzyskania stopnia nauczyciela mianowanego.

4. Nauczycielowi stażysty i nauczycielowi kontraktowemu odbywającemu staż dyrektor szkoły przydziela spośród nauczycieli mianowanych lub dyplomowanych opiekuna, z tym że w przedszkolach, szkołach i placówkach, o których mowa w art. 7 ust. 2 pkt 2, opiekunem nauczyciela stażysty może być również nauczyciel kontraktowy, a nauczyciela kontraktowego - nauczyciel zajmujący stanowisko kierownicze.

5. Zadaniem opiekuna stażu, o którym mowa w ust. 4, jest udzielanie nauczycielowi pomocy, w szczególności w przygotowaniu i realizacji w okresie stażu planu rozwoju zawodowego nauczyciela; oraz opracowanie projektu oceny dorobku zawodowego nauczyciela za okres stażu.

6. Ocenę dorobku zawodowego nauczyciela za okres stażu ustala, z uwzględnieniem stopnia realizacji planu rozwoju zawodowego nauczyciela, dyrektor szkoły:

1) w przypadku nauczyciela stażysty i nauczyciela kontraktowego - po zapoznaniu się z projektem oceny opracowanym przez opiekuna stażu i po zasięgnięciu opinii rady rodziców;

2) w przypadku nauczyciela mianowanego - po zasięgnięciu opinii rady rodziców.

7. Rada rodziców powinna przedstawić swoją opinię w terminie 14 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o dokonywanej ocenie dorobku zawodowego nauczyciela. Nieprzedstawienie opinii rady rodziców nie wstrzymuje postępowania, o którym mowa w ust. 6.

8. Ocena dorobku zawodowego nauczyciela może być pozytywna lub negatywna. Ocena sporządzana jest na piśmie i zawiera uzasadnienie oraz pouczenie o możliwości wniesienia odwołania.

9. Od oceny dorobku zawodowego nauczycielowi służy odwołanie do organu sprawującego nadzór pedagogiczny w terminie 14 dni od dnia jej otrzymania. Organ sprawujący nadzór pedagogiczny rozpatruje odwołanie w terminie 21 dni. Ocena dorobku zawodowego nauczyciela ustalona przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny jest ostateczna.

10. W przypadku niedotrzymania przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny terminu rozpatrzenia odwołania, o którym mowa w ust. 9, nauczyciel jest dopuszczony odpowiednio do rozmowy kwalifikacyjnej, o której mowa w art. 9b ust. 1 pkt 1, egzaminu, o którym mowa w art. 9b ust. 1 pkt 2, lub może się ubiegać o akceptację komisji, o której mowa w art. 9b ust. 1 pkt 3.

11. W przypadku gdy ostateczna ocena dorobku zawodowego nauczyciela jest negatywna, ponowna ocena dorobku może być dokonana po odbyciu, na wniosek

nauczyciela i za zgodą dyrektora szkoły, jednego dodatkowego stażu w wymiarze 9 miesięcy.

Art. 9d.

1.³³⁾ Nauczyciel rozpoczyna staż z początkiem roku szkolnego, nie później jednak niż w ciągu 14 dni od dnia rozpoczęcia zajęć, na swój wniosek skierowany do dyrektora szkoły, z tym że nauczyciel stażysta rozpoczyna staż bez złożenia wniosku.

1a.³⁴⁾ W przypadku nawiązania stosunku pracy po upływie terminu, o którym mowa w ust. 1, nauczyciel nie rozpoczyna stażu do końca tego roku szkolnego.

1b.³⁴⁾ Przepisy ust. 1 i 1a stosuje się również do dodatkowego stażu, o którym mowa w art. 9a ust. 11 i art. 9g ust. 8.

2. Nauczyciel stażysta i nauczyciel kontraktowy składają wniosek o podjęcie odpowiednio postępowania kwalifikacyjnego lub egzaminacyjnego w ciągu 14 dni od dnia otrzymania pozytywnej oceny dorobku zawodowego za okres stażu. Nauczyciel mianowany może złożyć wniosek o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego w okresie 3 lat od dnia otrzymania pozytywnej oceny dorobku zawodowego za okres stażu. W przypadku niedotrzymania terminów złożenia wniosków, nauczyciele ci obowiązani są do ponownego odbycia stażu w pełnym wymiarze.

3.³⁵⁾ Staż, o którym mowa w art. 9c ust. 1, przerywa się w przypadku nieobecności nauczyciela w szkole z powodu: czasowej niezdolności do pracy wskutek choroby, zwolnienia z obowiązku świadczenia pracy oraz urlopu innego niż urlop wypoczynkowy, trwającej łącznie dłużej niż 3 miesiące, z zastrzeżeniem ust. 3a.

3a.³⁶⁾ W przypadku nieobecności w pracy z powodu urlopu macierzyńskiego staż ulega przedłużeniu o czas trwania tego urlopu.

4.³⁷⁾ Po ustaniu przyczyny przerwania stażu nauczyciel może złożyć wniosek o kontynuację stażu. W przypadku złożenia wniosku w terminie 6 miesięcy od dnia przerwania stażu, do wymaganego okresu stażu zalicza się okres stażu odbytego przed przerwą, z wyłączeniem okresu nieobecności. W razie złożenia wniosku po upływie 6 miesięcy od dnia przerwania stażu, nauczyciel obowiązany jest odbyć staż ponownie w pełnym wymiarze, z zastrzeżeniem ust. 4a.

4a.³⁸⁾ Przepisu ust. 4 zdanie drugie i trzecie nie stosuje się do nauczycieli skierowanych, na podstawie odrębnych przepisów, do pracy za granicą.

5. Nauczyciel kontraktowy i nauczyciel mianowany mogą przerwać staż z przyczyn niewymienionych w ust. 3 na swój wniosek w każdym czasie. W przypadku ponownego rozpoczęcia stażu, odbywają staż w pełnym wymiarze.

Art. 9e.

1.³⁹⁾ Nauczyciel, któremu powierzono stanowisko dyrektora szkoły, posiadający na tym stanowisku od dnia nadania stopnia nauczyciela mianowanego nieprzerwany okres pracy wynoszący co najmniej 2 lata i 9 miesięcy, a w przypadku nauczyciela posiadającego co najmniej stopień naukowy doktora co najmniej 9 miesięcy oraz legitymujący się dobrą lub wyróżniającą oceną pracy, może złożyć wniosek o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego o awans na stopień nauczyciela dyplomowanego.

2.⁴⁰⁾ Nauczyciel mianowany, o którym mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1, zatrudniony na stanowisku, na którym wymagane są kwalifikacje pedagogiczne, może złożyć wniosek o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego o awans na stopień nauczyciela dyplomowanego, jeżeli jego nieprzerwany okres pracy na tym stanowisku od dnia

nadania mu stopnia nauczyciela mianowanego wynosi co najmniej 2 lata i 9 miesięcy, a w przypadku nauczyciela posiadającego co najmniej stopień naukowy doktora co najmniej 9 miesięcy.

3. Nauczyciel urlopowany lub zwolniony z obowiązku świadczenia pracy na podstawie przepisów ustawy, o której mowa w art. 1 ust. 2 pkt 3, może odpowiednio złożyć wniosek o podjęcie postępowania egzaminacyjnego o awans na stopień nauczyciela mianowanego lub wniosek o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego o awans na stopień nauczyciela dyplomowanego, jeżeli od dnia nadania poprzedniego stopnia awansu zawodowego okres urlopowania lub zwolnienia z obowiązku świadczenia pracy trwa nieprzerwanie co najmniej 2 lata i 9 miesięcy.

4.⁴¹⁾ Nauczycielom, o których mowa w ust. 1-3, którzy odpowiednio: przestali zajmować stanowisko dyrektora przestali być zatrudnieni na stanowisku, na którym wymagane są kwalifikacje pedagogiczne, przestali korzystać z urlopu lub zwolnienia z obowiązku świadczenia pracy, do stażu wymaganego do uzyskania kolejnego stopnia awansu zawodowego zalicza się odpowiednio okres zajmowania stanowiska, zatrudnienia, urlopowania lub zwolnienia z obowiązku świadczenia pracy.

5.⁴¹⁾ Jeżeli w okresie stażu nauczycielowi powierzono stanowisko dyrektora, zatrudniono go na stanowisku, na którym wymagane są kwalifikacje pedagogiczne, urlopowano go lub zwolniono z obowiązku świadczenia pracy, do nieprzerwanego okresu, o którym mowa w ust. 1-3, zalicza się okres odbytego stażu.

Art. 9f.

1.⁴²⁾ Nauczycielowi, który w trakcie pracy zawodowej uzyskał wyższy poziom wykształcenia niż określony w akcie nadania stopnia awansu zawodowego, dyrektor szkoły lub określony organ, o którym mowa w art. 9b ust. 4 pkt 2-4, wydaje na wniosek nauczyciela nowy akt nadania odpowiedniego stopnia awansu zawodowego, uwzględniający uzyskany poziom wykształcenia.

2. Nauczycielowi kontraktowemu i nauczycielowi mianowanemu, którzy w okresie trwania stażu zmienili miejsce zatrudnienia, do stażu, o którym mowa w art. 9c ust. 1 pkt 2, zalicza się okres dotychczas odbytego stażu, jeżeli podjęli zatrudnienie w szkole nie później niż 3 miesiące po ustaniu poprzedniego stosunku pracy i za okres dotychczas odbytego stażu otrzymali pozytywną ocenę dorobku zawodowego.

3. Ocenę, o której mowa w ust. 2, uwzględnia się przy dokonywaniu oceny dorobku zawodowego nauczyciela za okres całego stażu.

Art. 9g.

1. Komisję kwalifikacyjną dla nauczycieli ubiegających się o awans na stopień nauczyciela kontraktowego powołuje dyrektor szkoły. W skład komisji wchodzi:

1) dyrektor (wicedyrektor), jako jej przewodniczący;

2) przewodniczący zespołu przedmiotowego (wychowawczego), a jeżeli zespół taki nie został w tej szkole powołany - nauczyciel mianowany lub dyplomowany zatrudniony w szkole, a w przypadku przedszkola, szkoły lub placówki, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 2, w których nie są zatrudnieni nauczyciele mianowani lub dyplomowani - nauczyciel kontraktowy;

3) opiekun stażu.

2. Komisję egzaminacyjną dla nauczycieli ubiegających się o awans na stopień nauczyciela mianowanego powołuje organ prowadzący szkołę. W skład komisji wchodzi:

- 1) przedstawiciel organu prowadzącego szkołę, jako jej przewodniczący;
- 2)⁴³⁾ dyrektor (wicedyrektor) szkoły, z wyjątkiem przypadku ubiegania się o awans przez dyrektora szkoły;
- 3) trzech ekspertów z listy ekspertów ustalonej przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.

3. Komisję kwalifikacyjną dla nauczycieli ubiegających się o awans na stopień nauczyciela dyplomowanego powołuje organ sprawujący nadzór pedagogiczny. W skład komisji wchodzi:

- 1) przedstawiciel organu sprawującego nadzór pedagogiczny, jako jej przewodniczący, a w przypadku nauczyciela, o którym mowa w art. 9e ust. 1- także przedstawiciel organu prowadzącego szkołę;
- 2) dyrektor (wicedyrektor) szkoły, z wyjątkiem przypadku nauczyciela, o którym mowa w pkt 1;
- 3) trzech ekspertów z listy ekspertów ustalonej przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.

4. W pracach komisji, o których mowa w ust. 1-3, o ile nie wchodzi w ich skład, może brać również udział w charakterze obserwatora przedstawiciel organu prowadzącego szkołę i organu sprawującego nadzór pedagogiczny.

5.⁴⁴⁾ Na wniosek nauczyciela w skład komisji, o których mowa w ust. 1-3, wchodzi przedstawiciel wskazanego we wniosku związku zawodowego.

5a.⁴⁵⁾ Przedstawiciela związku zawodowego wskazuje właściwy organ statutowy związku.

6. Komisję kwalifikacyjną dla nauczycieli mianowanych, o których mowa w art. 9e ust. 2, ubiegających się o awans na stopień nauczyciela dyplomowanego powołuje w przypadku nauczycieli zatrudnionych w:

- 1) urządzie ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, kuratoriach oświaty, Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i okręgowych komisjach egzaminacyjnych - minister właściwy do spraw oświaty i wychowania;
- 2) urządzie ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego i w specjalistycznej jednostce nadzoru - minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego;
- 3)⁴⁶⁾ organach sprawujących nadzór pedagogiczny nad zakładami poprawczymi, schroniskami dla nieletnich, szkołami przy zakładach karnych oraz rodzinnymi ośrodkami diagnostyczno-konsultacyjnymi - Minister Sprawiedliwości;
- 4) urządzie ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego i urzędach wojewódzkich minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego.

6a.⁴⁷⁾ W skład komisji kwalifikacyjnej, o której mowa w ust. 6, wchodzi:

- 1) przedstawiciel właściwego ministra;

- 2) kierownik jednostki, w której jest zatrudniony nauczyciel ubiegający się o awans, lub jego przedstawiciel, z wyjątkiem przypadku ubiegania się o awans przez kierownika jednostki;
- 3) trzech ekspertów z listy ekspertów ustalonej przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.

Przepisy ust. 5 i 5a stosuje się odpowiednio.

7. Komisję egzaminacyjną lub kwalifikacyjną dla nauczycieli, o których mowa w art. 9e ust. 3, ubiegających się o awans na stopień nauczyciela mianowanego lub nauczyciela dyplomowanego powołuje minister właściwy do spraw oświaty i wychowania.

7a.⁴⁸⁾ W skład komisji, o której mowa w ust. 7, wchodzi:

- 1) przedstawiciel właściwego ministra;
- 2) dyrektor szkoły, z której nauczyciel został urlopowany lub zwolniony z obowiązku świadczenia pracy;
- 3) trzech ekspertów z listy ekspertów ustalonej przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.

Przepisy ust. 5 i 5a stosuje się odpowiednio.

8. Nauczyciel, który nie uzyskał akceptacji lub nie zdał egzaminu odpowiednio przed komisjami, o których mowa w ust. 1-3, może ponownie złożyć wniosek o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego lub egzaminacyjnego po odbyciu, na wniosek nauczyciela i za zgodą dyrektora szkoły, dodatkowego stażu w wymiarze 9 miesięcy, z tym że:

- 1) nauczyciel stażysta i nauczyciel kontraktowy mogą przystąpić ponownie odpowiednio do rozmowy z komisją kwalifikacyjną lub do egzaminu przed komisją egzaminacyjną tylko jeden raz w danej szkole;
- 2) nauczyciel mianowany w przypadku powtórnego nieuzyskania akceptacji przed kolejnym ubieganiem się o uzyskanie akceptacji komisji kwalifikacyjnej jest obowiązany do odbycia stażu w wymiarze określonym w art. 9c ust. 1 pkt 2.

8a.⁴⁹⁾ Nauczyciele, o których mowa w art. 9e ust. 1-3, którzy nie uzyskali akceptacji lub nie zdali egzaminu, mogą ponownie złożyć wniosek o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego lub egzaminacyjnego po upływie 9 miesięcy.

9. Komisja kwalifikacyjna lub egzaminacyjna wydaje nauczycielowi zaświadczenie odpowiednio o akceptacji lub zdaniu egzaminu. Rejestr wydanych zaświadczeń prowadzi odpowiednio dyrektor szkoły lub organ, który powołał komisję.

10. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w porozumieniu z właściwymi ministrami, w drodze rozporządzenia, sposób odbywania stażu, rodzaj dokumentacji załączanej do wniosku nauczyciela o postępowanie kwalifikacyjne lub egzaminacyjne, zakres wymagań kwalifikacyjnych i egzaminacyjnych dla uzyskania poszczególnych stopni awansu zawodowego, z uwzględnieniem zróżnicowania grup nauczycieli, oraz tryb działania komisji kwalifikacyjnych i egzaminacyjnych, a także wzory zaświadczeń o akceptacji lub zdaniu egzaminu oraz wzór aktu nadania stopnia awansu zawodowego.

11.⁵⁰⁾ Listę ekspertów prowadzi minister właściwy do spraw oświaty i wychowania.

12.⁵¹⁾ Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określi, w drodze rozporządzenia, wymagania, jakim powinni odpowiadać eksperci oraz warunki wpisywania ekspertów na listę ekspertów i skreślenia ich z niej, z uwzględnieniem, iż ekspert powinien w szczególności mieć co najmniej wyższe wykształcenie magisterskie oraz spełniać warunki, o których mowa w art. 10 ust. 5 pkt 1-4, a także uzyskać rekomendację instytucji lub stowarzyszenia działających w systemie oświaty i wychowania, szkolnictwa wyższego i nauki lub na ich rzecz albo nauczycielskiego związku zawodowego.

Art. 9h.

1. Nadzór nad czynnościami podejmowanymi w postępowaniu o nadanie nauczycielom stopnia awansu zawodowego przez:

- 1) dyrektorów szkół, organy prowadzące szkoły oraz komisje, o których mowa w art. 9g ust. 1 i 2-sprawuje organ sprawujący nadzór pedagogiczny;
- 2)⁵²⁾ organy sprawujące nadzór pedagogiczny oraz komisje, o których mowa w art. 9g ust. 3, 6a i 7a sprawuje właściwy minister.

2. Czynności, o których mowa w ust. 1, podjęte z naruszeniem przepisów ustawy, przepisów o kwalifikacjach nauczycieli lub przepisów o zasadach odbywania stażu, rodzaju dokumentacji załączanej do wniosku nauczyciela o postępowanie kwalifikacyjne lub egzaminacyjna, zakresie wymagań kwalifikacyjnych i egzaminacyjnych, trybie i zasadach działania komisji, są nieważne. Nieważność czynności stwierdza, w drodze decyzji administracyjnej, odpowiednio organ sprawujący nadzór pedagogiczny lub właściwy minister.

Art. 9i.

1. Nauczycielowi dyplomowanemu, posiadającemu co najmniej 20-letni okres pracy w zawodzie nauczyciela, w tym co najmniej 10-letni okres pracy jako nauczyciel dyplomowany, oraz znaczący i uznany dorobek zawodowy, na wniosek Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty może być nadany przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania tytuł honorowy profesora oświaty.

2. Wnioski do Kapituły o nadanie tytułu honorowego profesora oświaty składa organ sprawujący nadzór pedagogiczny.

3. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w porozumieniu z właściwymi ministrami, w drodze rozporządzenia, sposób powoływania Kapituły, o której mowa w ust. 1, tryb jej pracy, kryteria oceny dorobku zawodowego nauczycieli oraz tryb składania wniosków o nadanie tytułu honorowego profesora oświaty.

Rozdział 4

Nawiązanie, zmiana i rozwiązanie stosunku pracy

Art.10.⁵³⁾

1. Stosunek pracy z nauczycielem nawiązuje się na podstawie umowy o pracę lub mianowania, z zastrzeżeniem ust. 8.

2.⁵⁴⁾ Z osobą posiadającą wymagane kwalifikacje, z zastrzeżeniem ust. 3, i rozpoczynającą pracę w szkole stosunek pracy nawiązuje się na podstawie umowy o pracę na czas określony na jeden rok szkolny w celu odbycia stażu wymaganego do

uzyskania awansu na stopień nauczyciela kontraktowego, z zastrzeżeniem ust. 7. W przypadkach, o których mowa w art. 9c ust. 11 i art. 9g ust. 8, w razie ustalenia dodatkowego stażu, z nauczycielem stażystą nawiązuje się stosunek pracy na czas określony na kolejny jeden rok szkolny.

3. W szczególnych przypadkach uzasadnionych potrzebami szkoły z osobą, o której mowa w ust. 2, legitymującą się wymaganym poziomem wykształcenia, lecz nieposiadającą przygotowania pedagogicznego, dopuszczalne jest nawiązanie stosunku pracy, o ile osoba ta zobowiąże się do uzyskania przygotowania pedagogicznego w trakcie odbywania stażu. W przypadku gdy nauczyciel w ciągu pierwszego roku pracy w szkole nie uzyska przygotowania pedagogicznego z przyczyn od niego niezależnych, z nauczycielem może być zawarta umowa o pracę na kolejny jeden rok szkolny. Staż wymagany do ubiegania się o awans na stopień nauczyciela kontraktowego przedłuża się do czasu uzyskania przygotowania pedagogicznego.

4.⁵⁵⁾ Stosunek pracy z nauczycielem kontraktowym nawiązuje się na podstawie umowy o pracę zawieranej na czas nieokreślony, z zastrzeżeniem ust. 7.

4a.⁵⁶⁾ W przypadku nieuzyskania przez nauczyciela kontraktowego w ciągu 4 lat od dnia zatrudnienia w danej szkole stopnia nauczyciela mianowanego stosunek pracy:

- 1) z nauczycielami zatrudnionymi w szkołach, w których w organizacji pracy przewidziano ferie, wygasa z końcem roku szkolnego;
- 2) z nauczycielami zatrudnionymi w szkołach, w których w organizacji pracy nie przewidziano ferii, wygasa z końcem roku kalendarzowego.

5. Stosunek pracy z nauczycielem mianowanym i z nauczycielem dyplomowanym nawiązuje się na podstawie mianowania, jeżeli:

- 1) posiada obywatelstwo polskie, z tym że wymóg ten nie dotyczy obywateli państw Unii Europejskiej;
- 2) ma pełną zdolność do czynności prawnych i korzysta z praw publicznych;
- 3) nie toczy się przeciwko niemu postępowanie karne lub dyscyplinarne, lub postępowanie o ubezwłasnowolnienie;
- 4) nie był karany za przestępstwo popełnione umyślnie;
- 5) posiada kwalifikacje wymagane do zajmowania danego stanowiska;
- 6) istnieją warunki do zatrudnienia nauczyciela w szkole w pełnym wymiarze zajęć na czas nieokreślony.

6. W przypadku braku warunków do zatrudnienia nauczyciela, o których mowa w ust. 5 pkt 6, stosunek pracy z nauczycielem mianowanym lub dyplomowanym nawiązuje się na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony w niepełnym wymiarze, z zastrzeżeniem ust. 7.

7.⁵⁷⁾ W przypadku zaistnienia potrzeby wynikającej z organizacji nauczania lub zastępstwa nieobecnego nauczyciela, w tym w trakcie roku szkolnego, z osobą rozpoczynającą pracę w szkole, z nauczycielem kontraktowym lub z nauczycielami, o których mowa w ust. 5, stosunek pracy nawiązuje się na podstawie umowy o pracę na czas określony.

8.⁵⁸⁾ Nie można nawiązać stosunku pracy z nauczycielem, który nie spełnia warunków, o których mowa w ust. 5 pkt 2-5, z zastrzeżeniem ust. 9.

9.⁵⁹⁾ W przypadku, o którym mowa w ust. 7, jeżeli nie ma możliwości zatrudnienia osoby posiadającej wymagane kwalifikacje, można za zgodą organu sprawującego nadzór pedagogiczny zatrudnić nauczyciela, który nie spełnia warunku wymienionego w ust. 5 pkt 5.

10.⁵⁹⁾ Do nauczycieli zatrudnionych na podstawie ust. 9 nie stosuje się przepisów rozdziału 3a. Dla celów płacowych nauczyciele ci są traktowani jak nauczyciele stażysty.

11.⁵⁹⁾ W przypadku nauczyciela zatrudnionego na podstawie ust. 7, posiadającego wymagane kwalifikacje, na jego wniosek odstępuje się od stosowania przepisów rozdziału 3a. Dla celów płacowych nauczyciele ci są traktowani jak nauczyciele stażysty, chyba że posiadają wyższy niż stażysta stopień awansu zawodowego.

Art. 11.⁶⁰⁾

Dyrektor szkoły nawiązuje z nauczycielem stosunek pracy odpowiednio na podstawie umowy o pracę lub mianowania na stanowisku zgodnym z posiadanymi przez nauczyciela kwalifikacjami oraz zgodnie z posiadanym przez nauczyciela stopniem awansu zawodowego.

Art. 12.

1. Nauczyciele zatrudnieni na podstawie mianowania⁶¹⁾ nie podlegają podporządkowaniu służbowemu określone w innych przepisach prawnych dla mianowanych funkcjonariuszy państwowych.

2. Nauczyciel w realizacji programu nauczania ma prawo do swobody stosowania takich metod nauczania i wychowania, jakie uważa za najwłaściwsze spośród uznanych przez współczesne nauki pedagogiczne, oraz do wyboru spośród zatwierdzonych do użytku szkolnego podręczników i innych pomocy naukowych.

3. Nauczyciel powinien podnosić swą wiedzę ogólną i zawodową, korzystając z prawa pierwszeństwa do uczestnictwa we wszelkich formach doskonalenia zawodowego na najwyższym poziomie. Organ sprawujący nadzór pedagogiczny może zobowiązać nauczyciela do podjęcia doskonalenia zawodowego w określonej formie.

Art. 13.

Stosunek pracy na podstawie mianowania nawiązuje się z dniem określonym w akcie mianowania, a jeżeli tego dnia nie określono z dniem doręczenia tego aktu.

Art. 14.

Akt mianowania i umowa o pracę powinny w szczególności określić:

- 1) stanowisko i miejsce pracy;
- 2) termin rozpoczęcia pracy;
- 3) wynagrodzenie lub zasady jego ustalania.

Art.15.⁶²⁾

Przy nadawaniu stopnia nauczyciela mianowanego nauczyciel składa ślubowanie, potwierdzając je podpisem, według następującej roty:

"Ślubuję rzetelnie pełnić mą powinność nauczyciela wychowawcy i opiekuna młodzieży, dążyć do pełni rozwoju osobowości ucznia i własnej, kształcić i

wychowywać młode pokolenie w duchu umiłowania Ojczyzny, tradycji narodowych, poszanowania Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej."

Ślubowanie może być złożone z dodaniem słów: "Tak mi dopomóż Bóg."

Art.16.⁶³⁾

Stosunek pracy nawiązany na podstawie mianowania lub umowy o pracę wygasa, jeżeli nowo zatrudniony nauczyciel nie usprawiedliwi w ciągu 7 dni swojego nieprzystąpienia do pracy, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej.

Art.17.

1. Zasady powierzania stanowisk kierowniczych w szkole określają odrębne przepisy.
2. ⁶⁴⁾ Nauczyciele mianowani lub nauczyciele dyplomowani powołani na stanowisko kuratora oświaty oraz nauczyciele, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1, przechodzący do pracy w dach administracji rządowej, kuratoriach oświaty, Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, okręgowych komisjach egzaminacyjnych, w specjalistycznej jednostce nadzoru oraz w organach sprawujących nadzór pedagogiczny nad zakładami poprawczymi, schroniskami dla nieletnich oraz ośrodkami diagnostyczno-konsultacyjnymi na stanowiska wymagające kwalifikacji pedagogicznych, otrzymują urlop bezpłatny na czas zajmowania tych stanowisk.
3. ⁶⁵⁾ Nauczyciele, o których mowa w ust. 2, zajmujący stanowisko dyrektora szkoły obowiązani są do złożenia rezygnacji z zajmowanego stanowiska przed udzieleniem im urlopu bezpłatnego, o którym mowa w ust. 2.

Art. 18.

1. Nauczyciel zatrudniony na podstawie mianowania⁶¹⁾ może być przeniesiony na własną prośbę lub z urzędu za jego zgodą na inne stanowisko w tej samej lub innej szkole, w tej samej lub innej miejscowości, na takie same lub inne stanowisko.
2. Przeniesienie nauczyciela z urzędu, w trybie określonym w ust. 1, do innej miejscowości może nastąpić pod warunkiem:
 - 1) zapewnienia nauczycielowi w nowym miejscu pracy odpowiedniego do jego stanu rodzinnego mieszkania oraz miejsca pracy dla współmałżonka, jeśli jest on nauczycielem.
 - 2) (uchylony).⁶⁶⁾
 3. (uchylony).⁶⁷⁾
4. Przeniesienia nauczyciela zatrudnionego na podstawie mianowania⁶¹⁾ do innej szkoły dokonuje dyrektor szkoły, do której nauczyciel ma być przeniesiony, po zasięgnięciu opinii organu prowadzącego tę szkołę i za zgodą dyrektora szkoły, w której nauczyciel jest zatrudniony, z zastrzeżeniem ust. 5.
5. ⁶⁸⁾ Przeniesienia nauczyciela religii zatrudnionego na podstawie mianowania, który otrzymał na podstawie odrębnych przepisów skierowanie do innej szkoły, dokonuje dyrektor szkoły, do której nauczyciel otrzymał skierowanie, w porozumieniu z dyrektorem szkoły, w której nauczyciel jest zatrudniony, i po zawiadomieniu organów prowadzących te szkoły.

Art. 19.

1. W razie konieczności zapewnienia szkole obsady na stanowisku nauczyciela z wymaganymi kwalifikacjami odpowiadającymi potrzebom programowym szkoły, organ prowadzący szkołę może przenieść nauczyciela zatrudnionego na podstawie

mianowania⁶¹⁾ do tej szkoły-bez zgody nauczyciela, jednak na okres nie dłuższy niż 3 lata, z prawem powrotu na uprzednio zajmowane stanowisko.

2. W wypadku określonym w ust. 1, a dotyczącym pracy w innej szkole w innej miejscowości, nauczycielowi przysługuje:

- 1) czterodniowy tydzień pracy;
- 2) dodatek za uciążliwość pracy w wysokości 20% wynagrodzenia zasadniczego;
- 3) zakwaterowanie w miejscu czasowego zatrudnienia.

Art. 20.

1.⁶⁹⁾ Dyrektor szkoły w razie:

- 1) całkowitej likwidacji szkoły rozwiązuje z nauczycielem stosunek pracy;
- 2) częściowej likwidacji szkoły albo w razie zmian organizacyjnych powodujących zmniejszenie liczby oddziałów w szkole lub zmian planu nauczania uniemożliwiających dalsze zatrudnianie nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć rozwiązuje z nim stosunek pracy lub, na wniosek nauczyciela, przenosi go w stan nieczynny. Nauczyciel zatrudniony na podstawie mianowania może wyrazić zgodę na ograniczenie zatrudnienia w trybie określonym w art. 22 ust. 2.

2.⁷⁰⁾ Nauczycielowi zatrudnionemu na podstawie mianowania⁶¹⁾, z którym rozwiązano stosunek pracy z przyczyn określonych w ust. 1, przysługuje odprawa w wysokości sześciomiesięcznego wynagrodzenia zasadniczego. Nauczycielowi zatrudnionemu na podstawie umowy o pracę, z którym rozwiązano stosunek pracy z przyczyn określonych w ust. 1, przysługują świadczenia określone w przepisach o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy.

2.⁷¹⁾ Nauczycielowi zatrudnionemu na podstawie mianowania⁶¹⁾, z którym rozwiązano stosunek pracy z przyczyn określonych w ust. 1, przysługuje odprawa w wysokości sześciomiesięcznego wynagrodzenia zasadniczego. Nauczycielowi zatrudnionemu na podstawie umowy o pracę, z którym rozwiązano stosunek pracy z przyczyn określonych w ust. 7, przysługują świadczenia określone w przepisach o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników.

3. Rozwiązanie stosunku pracy z przyczyn określonych w ust. 1 następuje z końcem roku szkolnego po uprzednim trzymiesięcznym wypowiedzeniu, z zastrzeżeniem ust. 4.

4.⁷²⁾ Warunek rozwiązania stosunku pracy z końcem roku szkolnego nie dotyczy nauczycieli szkół, w których w organizacji pracy nie przewidziano ferii szkolnych, nauczycieli placówek kształcenia ustawicznego oraz nauczycieli szkół, w których zakończenie cyklu kształcenia następuje w trakcie roku szkolnego.

5. Okres wypowiedzenia może być skrócony do 1 miesiąca, z tym że w takim wypadku nauczycielowi przysługuje odszkodowanie za pozostałą część okresu wypowiedzenia w wysokości wynagrodzenia liczonego jak za okres urlopu wypoczynkowego. Okres, za który przysługuje odszkodowanie, wlicza się nauczycielowi pozostającemu w tym okresie bez pracy do okresu zatrudnienia.

6. Nauczyciel przeniesiony w stan nieczynny zachowuje prawo do wynagrodzenia zasadniczego oraz innych świadczeń pracowniczych do czasu rozwiązania stosunku

pracy. Stosunek pracy nauczyciela wygasa z mocy prawa z upływem sześciomiesięcznego okresu pozostawania w stanie nieczynnym.

7. Dyrektor szkoły ma obowiązek przywrócenia do pracy w pierwszej kolejności nauczyciela pozostającego w stanie nieczynnym w razie powstania możliwości podjęcia przez nauczyciela pracy w pełnym wymiarze zajęć na czas nieokreślony lub na okres, na który została zawarta umowa, w tej samej szkole, na tym samym lub innym stanowisku, pod warunkiem posiadania przez nauczyciela wymaganych kwalifikacji. Odmowa podjęcia pracy przez nauczyciela powoduje wygaśnięcie stosunku pracy z dniem odmowy.

8. W wypadkach podyktowanych koniecznością realizacji programu nauczania w tej samej lub w innej szkole lub zapewnienia opieki w placówce opiekuńczo-wychowawczej nauczyciel pozostający w stanie nieczynnym może, na swój wniosek lub na wniosek dyrektora szkoły, podjąć pracę zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami w niepełnym lub w pełnym wymiarze zajęć, jednak na okres nie dłuższy niż okres stanu nieczynnego. Z tytułu wykonywania pracy nauczycielowi przysługuje odpowiednie do wymiaru zajęć wynagrodzenie, niezależnie od pobieranego wynagrodzenia z tytułu pozostawania w stanie nieczynnym.

Art. 21.

1. W razie przeniesienia nauczyciela przysługuje mu zwrot kosztów przeniesienia według zasad określonych w odrębnych przepisach dla pracowników urzędów państwowych.

2. Nauczyciela zmieniającego miejsce zamieszkania w związku z przeniesieniem zwalnia się od pełnienia obowiązków służbowych na odpowiedni okres czasu, nie dłuższy niż 7 dni.

Art. 22.

1.⁷³⁾ Organ prowadzący szkołę może nałożyć na nauczyciela obowiązek podjęcia pracy w innej szkole lub szkołach i na tym samym lub-za jego zgodą-na innym stanowisku, w celu uzupełnienia tygodniowego obowiązkowego wymiaru zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych w wymiarze nie większym niż 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć. W wypadku niewyrażenia zgody nauczyciel otrzymuje wynagrodzenie za część obowiązkowego wymiaru zajęć.

2. Zasada ograniczenia zatrudnienia nauczyciela zatrudnionego na podstawie mianowania⁶¹⁾ do wymiaru nie niższego niż 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć i proporcjonalnego zmniejszenia wynagrodzenia może być - za zgodą nauczyciela - stosowana również w wypadku, gdy z przyczyn, o których mowa w art. 20 ust. 1, nie ma możliwości zatrudnienia nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć oraz nie istnieją warunki do uzupełnienia tygodniowego obowiązkowego wymiaru zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych w innej szkole. W razie braku zgody nauczyciela zatrudnionego na podstawie mianowania⁶¹⁾ na ograniczenie wymiaru zatrudnienia i proporcjonalne zmniejszenie wynagrodzenia, stosuje się przepisy art. 20.

3.⁷⁴⁾ Do nauczyciela zatrudnionego w kilku szkołach, który w żadnej z tych szkół nie jest zatrudniony w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć, łącznie jednak wymiar jego zajęć stanowi co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć dla danego stanowiska, nie ma zastosowania przepis art. 91b ust. 1.

4.⁷⁴⁾ W przypadku, o którym mowa w ust. 3, organ sprawujący nadzór pedagogiczny wyznacza dyrektora szkoły, który wykonuje czynności związane z odbywaniem stażu przez nauczyciela, w tym powołuje opiekuna stażu, dokonuje oceny dorobku zawodowego nauczyciela oraz wskazuje nauczycielowi właściwego dyrektora szkoły lub właściwy organ do złożenia wniosku odpowiednio o postępowanie kwalifikacyjne lub egzaminacyjne.

Art. 23.

1. Stosunek pracy z nauczycielem zatrudnionym na podstawie mianowania⁶¹⁾ ulega rozwiązaniu:

- 1) na wniosek nauczyciela;
- 2)⁷⁵⁾ w razie czasowej niezdolności nauczyciela do pracy spowodowanej chorobą, jeżeli okres tej niezdolności przekracza rok, przy czym do okresu niezdolności do pracy wlicza się również przypadające w tym okresie przerwy obejmujące dni, w których w szkole, zgodnie z odrębnymi przepisami, nie odbywają się zajęcia, w szczególnie uzasadnionych wypadkach - po stwierdzeniu przez lekarza leczącego poprawy stanu zdrowia nauczyciela i możliwości powrotu do pracy - okres nieobecności w pracy spowodowanej chorobą może być przedłużony ponad rok, nie dłużej jednak niż do dwóch lat, licząc łącznie okres niezdolności do pracy i urlopu dla poratowania zdrowia;
- 3)⁷⁶⁾ w razie orzeczenia przez lekarza przeprowadzającego badanie okresowe lub kontrolne o niezdolności nauczyciela do wykonywania dotychczasowej pracy;
- 4)⁷⁷⁾ w razie ukończenia przez nauczyciela 65 lat życia; jeżeli z ukończeniem 65 lat życia nauczyciel nie nabył prawa do emerytury, dyrektor szkoły przedłuża okres zatrudnienia, nie dłużej jednak niż o 2 lata od ukończenia przez nauczyciela 65 lat życia;
- 5) w razie uzyskania negatywnej oceny pracy dokonanej w trybie i na zasadach określonych w art. 6a;
- 6) w razie cofnięcia skierowania do nauczania religii w szkole na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

2. Rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem zatrudnionym na podstawie mianowania⁶¹⁾ z przyczyn określonych w ust. 1 następuje odpowiednio:

- 1) z końcem roku szkolnego, po uprzednim złożeniu przez nauczyciela trzymiesięcznego wypowiedzenia;
- 2) z końcem tego miesiąca, w którym upływa okres czasowej niezdolności nauczyciela do pracy;
- 3)⁷⁸⁾ z końcem miesiąca, w którym dyrektor szkoły otrzymał ostateczne orzeczenie lekarskie o niezdolności nauczyciela do wykonywania dotychczasowej pracy;
- 4)⁷⁹⁾ z końcem roku szkolnego, w którym nauczyciel ukończył 65 lat życia, po uprzednim trzymiesięcznym wypowiedzeniu;
- 5) z końcem tego miesiąca, w którym upływa trzymiesięczne wypowiedzenie, licząc od otrzymania przez nauczyciela negatywnej oceny pracy;
- 6) z końcem tego miesiąca, w którym nastąpiło cofnięcie skierowania do nauczania religii.

3. Rozwiązanie stosunku pracy z końcem roku szkolnego w wypadkach określonych w ust. 2 pkt 1 i 4 nie dotyczy nauczyciela szkoły, w której w organizacji pracy nie przewidziano ferii szkolnych.

4. Rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem zatrudnionym na podstawie mianowania⁶¹⁾ może nastąpić również:

1) na mocy porozumienia stron;

2)⁸⁰⁾ w razie nieusprawiedliwionego niezgłoszenia się nauczyciela na badanie okresowe lub kontrolne, z końcem miesiąca, w którym dyrektor otrzyma o tym informację, z zastrzeżeniem ust. 5.

5.⁸¹⁾ Dyrektor szkoły może skierować nauczyciela mianowanego na badanie okresowe lub kontrolne z własnej inicjatywy w każdym czasie. W przypadku dwukrotnego nieusprawiedliwionego niezgłoszenia się nauczyciela na badanie ust. 4 pkt 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 24. (uchylony)⁸²⁾

Art. 25. (uchylony).⁸²⁾

Art. 26.⁸³⁾

1. Stosunek pracy nauczyciela wygasa z mocy prawa odpowiednio w razie:

1) prawomocnego ukarania w postępowaniu dyscyplinarnym karą dyscyplinarną zwolnienia z pracy oraz karą dyscyplinarną zwolnienia z pracy z zakazem przyjmowania ukaranego do pracy w zawodzie nauczycielskim w okresie trzech lat od ukarania lub karą wydalenia z zawodu nauczycielskiego;

2) prawomocnego skazania na karę pozbawienia praw publicznych albo prawa wykonywania zawodu lub utraty pełnej zdolności do czynności prawnych;

3) prawomocnego skazania za przestępstwo popełnione umyślnie;

4) upływu trzymiesięcznego okresu odbywania kary pozbawienia wolności;

5)⁸⁴⁾ stwierdzenia, że nawiązanie stosunku pracy nastąpiło na podstawie fałszywych lub nieważnych dokumentów albo zostało dokonane z naruszeniem warunków określonych w art. 10 ust. 5 pkt 1-5, z zastrzeżeniem art. 10 ust. 9.

2. Wygaśnięcie stosunku pracy w przypadkach określonych w ust. 1 stwierdza dyrektor szkoły, a w stosunku do dyrektora szkoły - organ prowadzący szkołę.

Art. 27.

1. Rozwiązanie umowy o pracę zawartej z nauczycielem na czas nieokreślony następuje z końcem roku szkolnego, za trzymiesięcznym wypowiedzeniem.

2. Rozwiązanie umowy o pracę zawartej z nauczycielem na czas nieokreślony może nastąpić w każdym czasie i bez wypowiedzenia w razie, niezdolności nauczyciela do pracy z powodu choroby trwającej dłużej niż jeden rok, chyba że w szczególnie uzasadnionych wypadkach lekarz leczący stwierdzi możliwość powrotu do pracy w zawodzie nauczyciela. W tym wypadku okres nieobecności w pracy spowodowanej chorobą może być przedłużony do dwóch lat, licząc łącznie okres niezdolności do pracy i urlopu dla poratowania zdrowia.

3. Do rozwiązania stosunku pracy z nauczycielem zatrudnionym na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony stosuje się również przepisy art. 23 ust. 1 pkt 3-6, ust. 2 pkt 3-6 oraz ust. 3-5.

Art. 28.

1.⁸⁵⁾ Nauczycielowi zatrudnionemu na podstawie mianowania⁶¹⁾, z którym rozwiązano stosunek pracy z przyczyny określonej w art. 23 ust. 1 pkt 3, przyznaje się odprawę pieniężną w wysokości jednomiesięcznego wynagrodzenia zasadniczego ostatnio pobieranego w czasie trwania stosunku pracy-za każdy pełny rok pracy na stanowisku nauczyciela, w jednostkach organizacyjnych, o których mowa w art. 1 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 i 1a, nieprzekraczającą jednak sześciomiesięcznego wynagrodzenia zasadniczego.

2. Nauczycielowi zatrudnionemu na podstawie mianowania⁶¹⁾, z którym rozwiązuje się stosunek pracy z przyczyn określonych w art. 70 ust. 2, przyznaje się odprawę pieniężną na zasadach określonych w ust. 1, nieprzekraczającą jednak:

- 1) trzymiesięcznego wynagrodzenia zasadniczego, jeżeli okres pracy nauczycielskiej nie przekroczył 10 lat;
- 2) sześciomiesięcznego wynagrodzenia zasadniczego, jeżeli okres pracy nauczycielskiej przekroczył 70 lat.

2a⁸⁶⁾ W wypadku określonym w art. 23 ust. 1 pkt 6 nauczycielowi zatrudnionemu na podstawie mianowania przysługuje jednorazowo odprawa w wysokości jednomiesięcznego wynagrodzenia za każdy rok pracy na stanowisku nauczyciela religii, nie więcej jednak niż w wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia.

3. Odprawy określone w ust. 1-2a wypłaca dyrektor szkoły, który rozwiązał z nauczycielem zatrudnionym na podstawie mianowania⁶¹⁾ stosunek pracy.

Rozdział 5 Warunki pracy i wynagrodzenie

Art 29.

1. Organ prowadzący szkołę obowiązany jest zapewnić szkole podstawowe warunki do realizacji przez nauczyciela zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

2. Nauczycielowi przysługuje wyposażenie jego stanowiska pracy, umożliwiające realizację dydaktyczno-wychowawczego programu nauczania.

3.⁸⁷⁾ Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, a w odniesieniu do szkół artystycznych - minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, określi, w drodze rozporządzenia, podstawowe warunki niezbędne do realizacji przez szkoły i nauczycieli zadań i programów, o których mowa w ust. 1 i 2, uwzględniając konieczność realizacji przez szkoły zadań statutowych oraz realizacji przez nauczycieli zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

Art. 30.⁸⁸⁾

1. Wynagrodzenie nauczycieli, z zastrzeżeniem art. 32, składa się z:

- 1) wynagrodzenia zasadniczego;
- 2) dodatków: za wysługę lat, motywacyjnego, funkcyjnego oraz za warunki pracy;

- 3) wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe i godziny doraźnych zastępstw;
- 4) nagród i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy, z wyłączeniem świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych i dodatków socjalnych określonych w art. 54.

2. Wysokość wynagrodzenia zasadniczego nauczyciela uzależniona jest od stopnia awansu zawodowego, posiadanych kwalifikacji oraz wymiaru zajęć obowiązkowych, a wysokość dodatków odpowiednio od okresu zatrudnienia, jakości świadczonej pracy, wykonywania dodatkowych zadań lub zajęć, powierzonego stanowiska oraz trudnych, uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia warunków pracy.

3. Średnie wynagrodzenie nauczyciela stażysty stanowi 82% kwoty bazowej określonej dla pracowników państwowej sfery budżetowej na podstawie art. 5 pkt 1 lit. a i art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 110, poz. 1255, z 2000 r. Nr 19, poz. 239, z 2001 r. Nr 85, poz. 924, Nr 100, poz. 1080 i Nr 154, poz. 1784 i 1799 oraz z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 152, poz. 1267, Nr 213, poz. 1802 i Nr 214, poz. 1805) ustalonej corocznie w ustawie budżetowej.

4.⁸⁹⁾ Średnie wynagrodzenie pozostałych nauczycieli stanowi dla:

- 1) nauczyciela kontraktowego - 125 %,
- 2) nauczyciela mianowanego - 175 %,
- 3) nauczyciela dyplomowanego - 225

wynagrodzenia, o którym mowa w ust. 3.

5. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy, określa, w drodze rozporządzenia, dla nauczycieli poszczególnych stopni awansu zawodowego:

- 1)⁹⁰⁾ wysokość minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego dla nauczycieli realizujących tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin, o którym mowa w art. 42 ust. 3, oraz dla nauczycieli, których tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin ustala się na podstawie art. 42 ust. 7, a także szczegółowe zasady zaszeregowania nauczycieli;
- 2) sposób obliczania wysokości stawki wynagrodzenia zasadniczego za jedną godzinę przeliczeniową i minimalnej stawki wynagrodzenia zasadniczego dla nauczycieli realizujących tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin, o którym mowa w art. 42 ust. 4a;
- 3) wykaz stanowisk oraz dodatkowych zadań i zajęć uprawniających nauczyciela do dodatku funkcyjnego oraz ogólne warunki przyznawania nauczycielom dodatku motywacyjnego.

6. Organ prowadzący szkołę będący jednostką samorządu terytorialnego określa dla nauczycieli poszczególnych stopni awansu zawodowego, w drodze regulaminu:

- 1) wysokość stawek dodatków, o których mowa w ust. 1 pkt 2, oraz szczegółowe warunki przyznawania tych dodatków, z zastrzeżeniem art. 33 i 34,
- 2) szczegółowy sposób obliczania wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe, z zastrzeżeniem art. 35 ust. 3, oraz za godziny doraźnych zastępstw,

3) wysokość i warunki wypłacania składników wynagrodzenia, o których mowa w ust. 1 pkt 4, o ile nie zostały one określone w ustawie lub w odrębnych przepisach,

w taki sposób, aby średnie wynagrodzenia nauczycieli, składające się z wynagrodzenia zasadniczego i składników, o których mowa w pkt 1-3, odpowiadały na obszarze działania danej jednostki samorządu terytorialnego co najmniej średnim wynagrodzeniom nauczycieli, o których mowa odpowiednio w ust. 3 i 4.

7.⁹¹⁾ Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, w porozumieniu z właściwymi ministrami, uwzględniając wysokości średniego wynagrodzenia nauczycieli, o których mowa w ust. 3 i 4, określa, w drodze rozporządzenia, dla nauczycieli poszczególnych stopni awansu zawodowego zatrudnionych w szkołach prowadzonych przez organy administracji rządowej wysokość stawek dodatków, o których mowa w ust. 1 pkt 2, oraz szczegółowe warunki przyznawania tych dodatków, z zastrzeżeniem art. 33, a także szczegółowy sposób obliczania wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe i godziny doraźnych zastępstw oraz wysokość i warunki wypłacania składników wynagrodzenia, o których mowa w ust. 1 pkt 4, o ile nie zostały one określone w przepisach ustawy lub w odrębnych przepisach, z zastrzeżeniem ust. 7a.

7a.⁹²⁾ Minister Sprawiedliwości, uwzględniając wysokość średniego wynagrodzenia nauczycieli, o których mowa w ust. 3 i 4, określi, w drodze rozporządzenia, dla nauczycieli poszczególnych stopni awansu zawodowego zatrudnionych w szkołach przy zakładach karnych, zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich oraz rodzinnych ośrodkach diagnostyczno-konsultacyjnych wysokość stawek dodatków; o których mowa w ust. 1 pkt 2, oraz szczegółowe warunki przyznawania tych dodatków, z zastrzeżeniem art. 33, a także szczegółowy sposób obliczania wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe i godziny doraźnych zastępstw oraz wysokość i warunki wypłacania składników wynagrodzenia, o których mowa w ust. 1 pkt 4, o ile nie zostały one określone w przepisach ustawy lub w odrębnych przepisach.

7b.⁹²⁾ Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy, określi, w drodze rozporządzenia, składniki wynagrodzenia przysługującego nauczycielom, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1a, ich wysokość oraz warunki i sposób wypłacania, z uwzględnieniem posiadanych stopni awansu zawodowego.

8. Środki niezbędne na średnie wynagrodzenia nauczycieli, o których mowa w ust. 3 i 4, dla liczby nauczycieli poszczególnych stopni zatrudnionych zgodnie ze standardami, o których mowa w ust. 9, wraz z pochodnymi od wynagrodzeń i odpisami, o których mowa w ustawie, zagwarantowane są przez państwo w dochodach jednostek samorządu terytorialnego, a w przypadku szkół prowadzonych przez właściwych ministrów - w budżetach tych ministrów.

9. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określa, w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami, w drodze rozporządzenia, standardy zatrudnienia nauczycieli, biorąc pod uwagę w szczególności liczbę nauczycieli na oddział, liczbę uczniów w oddziale oraz liczbę obowiązkowych zajęć dla uczniów i wychowanków w poszczególnych typach i rodzajach szkół.

10. Jednostki samorządu terytorialnego prowadzące szkoły mogą zwiększyć wysokość środków na wynagrodzenia nauczycieli ponad poziom gwarantowany przez państwo.

11. Podwyższenie wynagrodzeń dla nauczycieli następuje nie później niż w terminie określonym dla pracowników państwowej sfery budżetowej, o których mowa w ust. 3, z wyrównaniem od dnia 1 stycznia danego roku.

Art. 30.⁹³⁾

1. Wynagrodzenie nauczycieli, z zastrzeżeniem art. 32, składa się z:

- 1) wynagrodzenia zasadniczego;
- 2) dodatków: za lat, motywacyjnego funkcyjnego oraz za warunki pracy;
- 3) wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe i godziny doraźnych zastępstw;
- 4) nagród i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy, z wyłączeniem świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych i dodatków socjalnych określonych w art. 54.

2. Wysokość wynagrodzenia zasadniczego nauczyciela uzależniona jest od stopnia awansu zawodowego, posiadanych kwalifikacji oraz wymiaru zajęć obowiązkowych, a wysokość dodatków odpowiednio od okresu zatrudnienia, jakości świadczonej pracy, wykonywania dodatkowych zadań lub zajęć, powierzonego stanowiska oraz trudnych, uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia warunków pracy.

3. Średnie wynagrodzenie nauczyciela stażysty stanowi 82% kwoty bazowej określonej dla pracowników państwowej sfery budżetowej na podstawie art. 5 pkt 1 lit. a i art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 110, poz. 1255, z 2000 r. Nr 19, poz. 239, z 2001 r. Nr 85, poz. 924, Nr 100, poz. 1080 i Nr 154, poz. 1784 i 1799 oraz z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 152, poz. 1267, Nr 213, poz. 1802 i Nr 214, poz. 1805), ustalanej corocznie w ustawie budżetowej.

4. Średnie wynagrodzenie pozostałych nauczycieli stanowi dla:

- 1) nauczyciela kontraktowego -125%,
- 2) nauczyciela mianowanego -175 %,
- 3) nauczyciela dyplomowanego - 225%

wynagrodzenia, o którym mowa w ust. 3.

5. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, w porozumieniu z właściwymi ministrami, uwzględniając wysokości średniego wynagrodzenia nauczycieli, o których mowa w ust. 3 i 4, określa w drodze rozporządzenia dla nauczycieli poszczególnych stopni awansu zawodowe, zatrudnionych w szkołach prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz przez organy administracji) rządowej:

- 1) wysokość minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego dla nauczycieli realizujących tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin, o którym mowa w art. 42 ust. 3, oraz dla nauczycieli, których tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin ustala się na podstawie art. 42 ust. 7, a także szczegółowe zasady zaszeregowania nauczycieli;
- 2) sposób obliczania wysokości stawki wynagrodzenia zasadniczego za jedną godzinę przeliczeniową i minimalnej stawki wynagrodzenia zasadniczego dla nauczycieli realizujących tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin, o którym mowa w art. 42 ust. 4a;

- 3) wykaz stanowisk oraz dodatkowych zadań i zajęć uprawniających nauczyciela do dodatku funkcyjnego, wysokość minimalnych stawek dodatków, o których mowa w ust. 1 pkt 2, oraz warunki przyznawania tych dodatków, z zastrzeżeniem art. 33 i 34;
- 4) szczegółowy sposób obliczania wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe, z zastrzeżeniem art. 35 ust. 3, oraz za godziny doraźnych zastępstw;
- 5) wysokość i warunki wypłacania składników wynagrodzenia, o których mowa w ust. 1 pkt 4, o ile nie zostały one określone w ustawie lub w odrębnych przepisach.

5a ⁹⁴⁾ Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy, określi, w drodze rozporządzenia, składniki wynagrodzenia przysługującego nauczycielom, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1a, ich wysokość oraz warunki i sposób wypłacania, z uwzględnieniem posiadanych stopni awansu zawodowego.

6. ⁹⁵⁾ Środki na średnie wynagrodzenia nauczycieli, o których mowa w ust. 3 i 4, dla liczby nauczycieli zatrudnionych zgodnie ze standardami, o których mowa w ust. 9, wraz z pochodnymi od wynagrodzeń i odpisami, o których mowa w ustawie, są zagwarantowane przez państwo w dochodach jednostek samorządu terytorialnego, a w przypadku szkół prowadzonych przez właściwych ministrów w budżetach tych ministrów.

7. ⁹⁶⁾ Jednostki samorządu terytorialnego prowadzące szkoły mogą zwiększyć wysokość środków na wynagrodzenia nauczycieli ponad poziom gwarantowany przez państwo. Zwiększenie środków na wynagrodzenia dla nauczycieli może odbywać się wyłącznie ze środków własnych jednostek samorządu terytorialnego.

8. Podwyższenie wynagrodzeń nauczycieli następuje nie później niż w terminie określonym dla pracowników państwowej sfery budżetowej, o których mowa w ust. 3, z wyrównaniem od dnia 1 stycznia danego roku.

9. ⁹⁷⁾ Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, po zasięgnięciu opinii Strony Samorządowej Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami, określi, w drodze rozporządzenia, standardy zatrudnienia nauczycieli, biorąc pod uwagę w szczególności liczbę nauczycieli na oddział, liczbę uczniów w oddziale oraz liczbę obowiązkowych zajęć dla uczniów i wychowanków w poszczególnych typach i rodzajach szkół.

Art. 31. ⁹⁸⁾

Nauczycielowi dyplomowanemu, który uzyskał tytuł honorowy profesora oświaty, organ prowadzący wypłaca jednorazową gratyfikację pieniężną w wysokości 6-miesięcznego ostatnio pobieranego wynagrodzenia zasadniczego.

Art. 32. ⁹⁸⁾

1. Nauczycielom, o których mowa w art.1 ust. 2 pkt 1, oprócz wynagrodzenia zasadniczego przysługują dodatki: za wysługę lat, motywacyjny oraz służbowy.

2. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy, określa, w drodze rozporządzenia, wysokość dodatków motywacyjnego i służbowego oraz szczegółowe zasady przyznawania tych dodatków.

Art. 33.

1.⁹⁹⁾ Nauczycielom przysługuje dodatek za wysługę lat, w wysokości 1% wynagrodzenia zasadniczego za każdy rok pracy, wypłacany w okresach miesięcznych poczynając od czwartego roku pracy, z tym że dodatek ten nie może przekroczyć 20% wynagrodzenia zasadniczego.

2. (uchylony).¹⁰⁰⁾

3.¹⁰¹⁾ Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy, określa, w drodze rozporządzenia, szczególne przypadki zaliczania okresów zatrudnienia oraz innych okresów uprawniających do dodatku za wysługę lat.

Art. 34.¹⁰²⁾

1. Nauczycielom pracującym w trudnych, uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia warunkach przysługuje z tego tytułu dodatek za warunki pracy.

2. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy, określa, w drodze rozporządzenia, wykaz trudnych i uciążliwych warunków pracy, stanowiących podstawę do przyznania z tego tytułu dodatku, o którym mowa w ust. 1, biorąc pod uwagę w szczególności stopień trudności zajęć realizowanych w warunkach trudnych i uciążliwych.

3. Minister właściwy do spraw zdrowia, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy oraz ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania, określa, w drodze rozporządzenia, wykaz prac wykonywanych w warunkach szkodliwych dla zdrowia, stanowiących podstawę do przyznania dodatku, o którym mowa w ust. 1. Rozporządzenie powinno w szczególności uwzględniać stopnie szkodliwości poszczególnych prac, a także stężenia lub natężenia czynników szkodliwych dla zdrowia, przekraczające najwyższe dopuszczalne normy.

Art. 35.

1. W szczególnych wypadkach, podyktowanych wyłącznie koniecznością realizacji programu nauczania lub zapewnienia opieki w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, nauczyciel może być obowiązany do odpłatnej pracy w godzinach ponadwymiarowych zgodnie z posiadaną specjalnością, których liczba nie może przekroczyć 1/4 tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć. Przydzielenie nauczycielowi większej liczby godzin ponadwymiarowych może nastąpić wyłącznie za jego zgodą, jednak w wymiarze nieprzekraczającym 1/2 tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć.

2. Przez godzinę ponadwymiarową rozumie się przydzieloną nauczycielowi godzinę zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych powyżej tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych.

3.¹⁰³⁾ Wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe wypłaca się według stawki osobistego zaszeregowania nauczyciela, z uwzględnieniem dodatku za warunki pracy.

4.¹⁰⁴⁾ Kobiety w ciąży, osoby wychowującej dziecko do lat 4 oraz nauczyciela w trakcie odbywania stażu będącego warunkiem uzyskania stopnia nauczyciela kontraktowego, mianowanego lub dyplomowanego nie wolno zatrudniać w godzinach ponadwymiarowych bez ich zgody.

Art. 36.¹⁰⁵⁾

1. Układy zbiorowe pracy dla nauczycieli mogą być zawierane na zasadach określonych w dziale jedenastym Kodeksu pracy, z zastrzeżeniem ust. 2.
2. Zawieranie układów zbiorowych pracy dla nauczycieli, o których mowa w ust. 1, nie może powodować dodatkowych skutków finansowych dla budżetu państwa.

Art. 37. (uchylony).¹⁰⁶⁾

Art. 38.

Nauczyciel nabywa prawo do wynagrodzenia od dnia nawiązania stosunku pracy.

Art. 39.

1. ¹⁰⁷⁾ Zmiana wysokości wynagrodzenia w czasie trwania stosunku pracy w związku z uzyskaniem kolejnego stopnia awansu zawodowego nauczyciela lub z innych przyczyn następuje z dniem pierwszym najbliższego miesiąca kalendarzowego, jeżeli awans lub inne przyczyny nie nastąpiły od dnia pierwszego danego miesiąca kalendarzowego.
2. W razie zmiany miejsca pracy, pociągającej za sobą zmianę wysokości wynagrodzenia, prawo do wynagrodzenia odpowiadającego nowemu miejscu pracy przysługuje od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, następującego po objęciu obowiązków pracowniczych w nowym miejscu pracy, jeżeli objęcie tych obowiązków nie nastąpiło od dnia pierwszego danego miesiąca kalendarzowego.
3. Wynagrodzenie wypłacane jest nauczycielowi miesięcznie z góry w pierwszym dniu miesiąca. Jeżeli pierwszy dzień miesiąca jest dniem ustawowo wolnym od pracy, wynagrodzenie wypłacane jest w dniu następnym.
4. Składniki wynagrodzenia, których wysokość może być ustalona jedynie na podstawie już wykonanych prac, wypłaca się miesięcznie lub jednorazowo z dołu w ostatnim dniu miesiąca. Jeżeli ostatni dzień miesiąca jest dniem ustawowo wolnym od pracy, wynagrodzenie wypłacane jest w dniu poprzedzającym ten dzień, a w wypadkach szczególnie uzasadnionych wynagrodzenie może być wypłacone w jednym z ostatnich pięciu dni miesiąca lub w dniu wypłaty wynagrodzenia, o którym mowa w ust. 3.

Art. 40.

Prawo do wynagrodzenia gaśnie z ostatnim dniem miesiąca kalendarzowego, w którym nastąpiło wygaśnięcie lub rozwiązanie stosunku pracy.

Art. 41. (uchylony)¹⁰⁶⁾

Art. 42.

1. Czas pracy nauczyciela zatrudnionego w pełnym wymiarze zajęć nie może przekraczać 40 godzin na tydzień.
2. ¹⁰⁸⁾ W ramach czasu pracy, o którym mowa w ust. 1, oraz ustalonego wynagrodzenia nauczyciel obowiązany jest realizować:
 - 1) zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze, prowadzone bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz, w wymiarze określonym w ust. 3 lub ustalonym na podstawie ust. 4a albo ust. 7;
 - 2) inne czynności wynikające z zadań statutowych szkoły;

3) zajęcia i czynności związane z przygotowaniem się do zajęć, samokształceniem i doskonaleniem zawodowym.

2a.¹⁰⁹⁾ Nauczyciel, na swój wniosek złożony na piśmie do dyrektora szkoły przed rozpoczęciem zajęć w danym roku szkolnym, może realizować zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze w wymiarze określonym w ust. 4a. Dyrektor szkoły może wyrazi zgodę na realizację zajęć w danym roku szkolnym w ustalonym z nauczycielem wymiarze określonym w ust. 4a, jeżeli taka możliwość wynika z zatwierdzonego przez organ prowadzący szkołę arkusza organizacyjnego szkoły.

3.¹¹⁰⁾ Tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz, nauczycieli zatrudnionych w pełnym wymiarze zajęć ustala się, z zastrzeżeniem ust. 2a i 4a, według następujących norm:

Lp.	Stanowisko-typ (rodzaj) szkoły	Tygodniowa liczba godzin obowiązkowego wymiaru zajęć dydaktycznych, wychowawczych, opiekuńczych
1	2	3
1	Nauczyciele przedszkoli, z wyjątkiem nauczycieli pracujących z grupami dzieci 6-letnich	25
2	Nauczyciele przedszkoli i innych placówek przedszkolnych pracujących z grupami dzieci 6-letnich	22
3 ¹¹¹⁾	Nauczyciele: przedszkoli specjalnych, szkół podstawowych, gimnazjów, szkół specjalnych, liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych i liceów uzupełniających, przedmiotów teoretycznych w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe, w tym w szkołach specjalnych i szkolenia rzemieślniczego w schroniskach dla nieletnich oraz zakładach poprawczych, przedmiotów artystycznych i ogólnokształcących w szkołach artystycznych i innych placówkach kształcenia artystycznego	18
4 ¹¹²⁾	Nauczyciele kolegium nauczycielskiego, z wyjątkiem nauczycieli kolegium języków obcych, kulturalno-oświatowego i bibliotekarskiego	15
5	Nauczyciele praktycznej nauki zawodu we wszystkich typach szkół	22
6 ¹¹³⁾	Wychowawcy świetlic szkolnych i półinternatów (z wyjątkiem wychowawców świetlic szkół specjalnych), świetlic i klubów środowiskowych, w tym: profilaktyczno-wychowawczych i terapeutycznych, wychowawcy placówek resocjalizacyjnych prowadzących działalność w formie dziennej, okresowej i turnusowej	26
7	Wychowawcy internatów, burs, ogrodów jordanowskich, świetlic dworcowych, stałych szkolnych schronisk młodzieżowych	30
8	Wychowawcy ośrodków szkolno-wychowawczych	28
9 ¹¹⁴⁾	Wychowawcy: <ul style="list-style-type: none"> a) w placówkach socjalizacyjnych, zakładach opiekuńczo-leczniczych dla dzieci b) w domach wczasów dziecięcych <p>-w tym na zajęcia dydaktyczne</p> <ul style="list-style-type: none"> c) w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich, świetlicach szkół specjalnych, placówkach interwencyjnych, rodzinnych ośrodkach diagnostyczno-konsultacyjnych, placówkach resocjalizacyjnych, zespołach pozalekcyjnych zajęć wychowawczych zorganizowanych w zakładach opieki zdrowotnej, wychowawcy realizujący zajęcia w domach pomocy społecznej 	26 26 10 24

10	Nauczyciele pałaców młodzieży, młodzieżowych domów kultury, ognisk pracy pozaszkolnej, pozaszkolnych placówek specjalistycznych, międzyszkolnych ośrodków sportowych prowadzących bezpośrednią pracę z dziećmi i młodzieżą systemem pracownianym	18
11	Nauczyciele-bibliotekarze bibliotek szkolnych	30
12	Nauczyciele poradni psychologiczno-pedagogicznej	20

4. (uchylony).¹¹⁵⁾

4a.¹¹⁶⁾ Zajęcia dydaktyczne, opiekuńcze i wychowawcze mogą być realizowane, z zastrzeżeniem ust. 2a, w wymiarze:

1) od 18 do 27 godzin - przez nauczycieli, o których mowa w ust. 3 w tabeli w rubryce: stanowisko typ (rodzaj) szkoły, w lp. 3 i 10;

2) od 22 do 26 godzin - przez nauczycieli, o których mowa w ust. 3 w tabeli w rubryce: stanowisko typ (rodzaj) szkoły, w lp. 5.

5.¹¹⁷⁾ Pracę wykonywaną w wymiarze określonym w ust. 3 lub ustalonym na podstawie ust. 4a albo ust. 7 uznaje się w zakresie uprawnień pracowniczych za pracę wykonywaną w pełnym wymiarze zajęć.

5a.¹¹⁸⁾ Nauczyciel, który realizuje tygodniowy obowiązkowy wymiar zajęć zgodnie z ust. 4a, nie może mieć przydzielonych godzin ponadwymiarowych, z wyjątkiem godzin doraźnych zastępstw.

5b.¹¹⁸⁾ Nauczyciel, który realizuje tygodniowy obowiązkowy wymiar zajęć zgodnie z ust. 3 i dla którego ustalony plan zajęć w pewnych okresach roku szkolnego nie wyczerpuje obowiązującego tego nauczyciela tygodniowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, powinien nauczać odpowiednio większą liczbę godzin w innych okresach danego roku szkolnego. Praca wykonywana zgodnie z tak ustalonym planem zajęć nie jest pracą w godzinach ponadwymiarowych.

6.¹¹⁹⁾ Dyrektorowi i wicedyrektorowi .szkoły oraz nauczycielowi pełniącemu inne stanowisko kierownicze w szkole obniża się tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć określonych w ust. 3 w zależności od wielkości i typu szkoły oraz warunków pracy lub zwalnia się ich od obowiązku realizacji tych zajęć. Dotyczy to również nauczyciela, który obowiązki kierownicze pełni w zastępstwie nauczyciela, któremu powierzono stanowisko kierownicze.

7.¹²⁰⁾ Organ prowadzący szkołę lub placówkę po uzyskaniu opinii organu sprawującego nadzór pedagogiczny określa:

1) zasady rozliczania tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć nauczycieli, dla których ustalony plan zajęć jest różny w poszczególnych okresach roku szkolnego;

2) zasady udzielania i rozmiar zniżek, o których mowa w ust. 6, oraz przyznaje zwolnienia od obowiązku realizacji zajęć, o których mowa w ust. 3;

3)¹²¹⁾ tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć nauczycieli szkół niewymienionych w ust. 3, w tym również nauczycieli szkół, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1a, nauczycieli szkół zaocznych, nauczycieli w systemie kształcenia na odległość, nauczycieli przedmiotów w różnym wymiarze godzin, pedagogów, psychologów, bibliotekarzy bibliotek pedagogicznych, oraz zasady zaliczania do wymiaru godzin poszczególnych zajęć w kształceniu zaocznym i w systemie kształcenia na odległość.

7a. ¹²²⁾ Zajęcia i czynności realizowane w ramach czasu pracy nauczyciela, o których mowa w ust. 2 pkt 1, są rejestrowane i rozliczane w dziennikach lekcyjnych lub dziennikach zajęć w okresach tygodniowych.

8. (uchylony).¹²³⁾

9. (uchylony).¹²³⁾

Art. 42a.

1. ¹²⁴⁾ Dyrektor za zgodą organu prowadzącego szkołę lub placówkę może nauczycielowi zatrudnionemu w pełnym wymiarze zajęć obniżyć tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć, na czas określony lub do odwołania, ze względu na doskonalenie się, wykonywanie pracy naukowej, albo prac zleconych przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny lub organ prowadzący szkołę lub placówkę albo ze względu na szczególne warunki pracy nauczyciela w szkole lub placówce.

2. Obniżenie tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć nie może spowodować zmniejszenia wynagrodzenia oraz ograniczenia innych uprawnień nauczyciela.

3. Nauczyciel korzystający z obniżonego tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć nie może mieć godzin ponadwymiarowych, z wyjątkiem nauczycieli, o których mowa w art. 42 ust. 6.

4. (uchylony).¹²⁵⁾

Art. 42b.

1. Nauczyciel może być obowiązany do realizowania tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć wychowawczych także w porze nocnej.

2. ¹²⁶⁾ Za każdą godzinę pracy w porze nocnej nauczycielowi przysługuje dodatkowe wynagrodzenie w wysokości 15% godzinowej stawki wynagrodzenia zasadniczego, jednakże nie niższej niż ustalona na podstawie art. 137 § 2 Kodeksu pracy.

3. ¹²⁶⁾ Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, w porozumieniu z właściwymi ministrami, określi, w drodze rozporządzenia, szkoły i przypadki, w których nauczyciel może być obowiązany do realizowania tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć wychowawczych także w porze nocnej, oraz warunki, na jakich może się to odbywać, uwzględniając w szczególności:

- 1) konieczność zapewnienia opieki w porze nocnej w placówkach świadczących opiekę całkowitą lub przyjmujących dzieci także w nocy;
- 2) zapobieganie zagrożeniom dla wychowanków ze strony środowiska lokalnego;
- 3) warunki lokalowe szkół;
- 4) równomierne obciążenie nauczycieli pracą w porze nocnej.

Art. 42c.

1. Nauczyciela zatrudnionego w pełnym wymiarze zajęć obowiązuje pięciodniowy tydzień pracy. Nauczycielom doksztalającym się, wykonującym inne ważne społecznie zadania lub - jeżeli to wynika z organizacji pracy w szkole - dyrektor szkoły może ustalić czterodniowy tydzień pracy.

2. W szkołach, w których praca odbywa się we wszystkie dni tygodnia, nauczyciel korzysta co najmniej raz na dwa tygodnie z dwu kolejnych dni wolnych od pracy, z

których jeden musi przypadać w niedzielę. Nie dotyczy to nauczyciela pracującego w systemie kształcenia zaocznego.

3. Za zajęcia dydaktyczne, wychowawcze lub opiekuńcze, wykonywane w dniu wolnym od pracy, nauczyciel otrzymuje inny dzień wolny od pracy, a w szczególnie uzasadnionych wypadkach zamiast dnia wolnego - odrębne wynagrodzenie w wysokości określonej w przepisach o wynagrodzeniu nauczycieli.

4. Za pracę w święto, przypadające poza dwoma dniami w tygodniu wolnymi od pracy, nauczyciel otrzymuje inny dzień wolny od pracy, a w szczególnie uzasadnionych wypadkach zamiast dnia wolnego - wynagrodzenie ze 100% dodatkiem.

Art. 43-45. (uchylone).¹²⁷⁾

Art. 46.(uchylony).¹²⁸⁾

Rozdział 6 Nagrody i odznaczenia

Art. 47.

1. Za wieloletnią pracę nauczyciel otrzymuje nagrodę jubileuszową w wysokości:

- 1) za 20 lat pracy - 75% wynagrodzenia miesięcznego;
- 2) za 25 lat pracy - 100% wynagrodzenia miesięcznego;
- 3) za 30 lat pracy - 150% wynagrodzenia miesięcznego;
- 4) za 35 lat pracy - 200% wynagrodzenia miesięcznego;
- 5) za 40 lat pracy - 250% wynagrodzenia miesięcznego.

2.¹²⁹⁾ Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady ustalania okresów pracy i innych okresów uprawniających nauczyciela do nagrody jubileuszowej oraz szczegółowe zasady jej obliczania i wypłacania.

Art. 48.¹³⁰⁾

Nauczycielowi przysługuje dodatkowe wynagrodzenie roczne na zasadach i w wysokości określonych w ustawie z dnia 12 grudnia 1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników jednostek sfery budżetowej (Dz. U. Nr 160, poz. 1080, z 1998 r. Nr 155, poz. 1014, z 1999 r. Nr 72, poz. 802 i Nr 110, poz. 1255 oraz z 2002 r. Nr 74, poz. 676).

Art. 49.¹³¹⁾

1. Zachowuje się specjalny fundusz nagród dla nauczycieli za ich osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze:

- 1)¹³²⁾ w budżetach organów prowadzących szkoły w wysokości co najmniej 1% planowanych rocznych wynagrodzeń osobowych, z przeznaczeniem na wypłaty nagród organów prowadzących szkoły i dyrektorów szkół;
- 2) w budżetach wojewodów łącznie w wysokości stanowiącej równowartość 2 744 średnich wynagrodzeń nauczyciela stażysty, z przeznaczeniem na wypłaty nagród kuratorów oświaty;

3) w budżecie ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania w wysokości stanowiącej równowartość 2 015 średnich wynagrodzeń nauczyciela stażysty, z przeznaczeniem na wypłaty nagród tego ministra.

1a. ¹³³⁾ Organy prowadzące szkoły ustalają kryteria i tryb przyznawania nagród dla nauczycieli ze środków, o których mowa w ust. 1 pkt 1, uwzględniając zasadę, że nagroda może być przyznana nauczycielowi po przepracowaniu w szkole co najmniej 1 roku.

2. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określa, w drodze rozporządzenia, tryb i kryteria przyznawania nagród dla nauczycieli za ich osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze ze środków, o których mowa w ust. 1 pkt 2-3, z uwzględnieniem zasady, że nagroda może być przyznana nauczycielowi po przepracowaniu w szkole co najmniej 2 lat.

Art. 50. (uchylony). ¹³⁴⁾

Art. 51.

1. "Medal Komisji Edukacji Narodowej" nadawany będzie nauczycielom i innym osobom za szczególne zasługi dla oświaty i wychowania.

2. ¹²⁹⁾ "Medal Komisji Edukacji Narodowej" nadaje minister właściwy do spraw oświaty i wychowania.

3. ¹³⁵⁾ Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady nadawania "Medalu Komisji Edukacji Narodowej", tryb przedstawiania wniosków, wzór medalu, tryb jego wręczania i sposób noszenia, z uwzględnieniem wymogów, jakie powinny spełniać wnioski o nadanie medalu.

Art. 52. (uchylony). ¹³⁶⁾

Rozdział 7 prawnienia socjalne i urlopy

Art. 53.

1. Dla nauczycieli dokonuje się odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych w wysokości 8% planowanych rocznych środków przeznaczonych na wynagrodzenia osobowe.

1a. ¹³⁷⁾ Z odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, o którym mowa w ust. 1, wypłacane jest nauczycielowi do końca sierpnia każdego roku świadczenie urlopowe w wysokości odpisu podstawowego, o którym mowa w przepisach o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, ustalonego proporcjonalnie do wymiaru czasu pracy i okresu zatrudnienia nauczyciela w danym roku szkolnym.

2. Dla nauczycieli będących emerytami i rencistami dokonuje się odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych w wysokości 5% pobieranych przez nich emerytur i rent.

2a. ¹³⁸⁾ Środki na odpisy, o których mowa w ust. 2, planowane są w budżecie państwa i przekazywane jednostkom samorządu terytorialnego w formie dotacji celowych na zadania własne.

3. Odpisy, o których mowa w ust. 1 i 2, łącznie z naliczonymi odpisami podstawowymi na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych na pozostałych

pracowników oraz emerytów i rencistów - byłych pracowników, stanowią jeden fundusz w szkole.

3a.¹³⁹⁾ W przypadku likwidacji szkoły organ prowadzący szkołę jest obowiązany wskazać inną szkołę, w której będzie naliczany odpis na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych na każdego nauczyciela będącego emerytem lub rencistą zlikwidowanej szkoły. Osoby te korzystają z usług i świadczeń finansowanych z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych na zasadach i warunkach ustalonych w regulaminie obowiązującym we wskazanej szkole.

4. Organ prowadzący szkołę może tworzyć służbę socjalną powołaną do gospodarowania funduszem, o którym mowa w ust. 3.

5. W sprawach nieuregulowanych w ust. 1-4 stosuje się przepisy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Art. 54.

1.¹⁴⁰⁾ Nauczyciel zatrudniony na terenie wiejskim oraz w mieście liczącym do 5 000 mieszkańców ma prawo do lokalu mieszkalnego na terenie gminy, w której położona jest szkoła.

2. Obowiązek realizacji uprawnień nauczyciela, o którym mowa w ust. 1, należy do dyrektora szkoły i organu prowadzącego szkołę.

3. Nauczycielowi, o którym mowa w ust. 1, posiadającemu kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela, przysługuje nauczycielski dodatek mieszkaniowy, którego wysokość uzależniona jest od stanu rodzinnego nauczyciela. Wysokość dodatku może być także zróżnicowana w zależności od miejscowości, w której nauczyciel jest zatrudniony.

4. Nauczyciel po przejściu na emeryturę lub rentę zachowuje prawo do zajmowania mieszkania. Prawo to służy także małżonkowi nauczyciela emeryta (rencisty) oraz dzieciom pozostającym na jego utrzymaniu i prowadzącym z nim wspólne gospodarstwo domowe.

5.¹⁴¹⁾ Nauczycielowi posiadającemu kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela, zatrudnionemu na terenie wsi lub w mieście liczącym do 5 000 mieszkańców, przysługuje odrębny dodatek w wysokości 10% wynagrodzenia zasadniczego. Organ prowadzący szkołę może podwyższyć dodatek nauczycielowi zatrudnionemu na terenie wiejskim, na którym występuje deficyt kadr.

6. W razie zbiegu prawa do dodatku, o którym mowa w ust. 3, z prawem do dodatku przysługującym na podstawie przepisów o *najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych*¹⁴²⁾, nauczycielowi spełniającemu wymagane warunki przysługują obydwa dodatki.

7.¹⁴³⁾ Organ prowadzący szkołę będący jednostką samorządu terytorialnego określa w trybie, o którym mowa w art. 30 ust. 6, wysokość nauczycielskiego dodatku mieszkaniowego oraz szczegółowe zasady jego przyznawania i wypłacania, z uwzględnieniem zasad określonych w ust. 3.

7.¹⁴⁴⁾ Organ prowadzący szkołę, będący jednostką samorządu terytorialnego, określa wysokość nauczycielskiego dodatku mieszkaniowego oraz szczegółowe zasady jego przyznawania i wypłacania, z uwzględnieniem zasad określonych w ust. 3.

8.¹⁴⁵⁾ Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określa, w drodze rozporządzenia, wysokość nauczycielskiego dodatku mieszkaniowego oraz

szczegółowe zasady jego przyznawania i wypłacania, z uwzględnieniem zasad określonych w ust. 3, w stosunku do nauczycieli zatrudnionych w szkołach prowadzonych przez organy administracji rządowej.

Art. 55. (uchylony).¹⁴⁶⁾

Art. 56.

1. Nauczyciel zatrudniony na terenie wsi ma prawo otrzymać do osobistego użytkowania i jego rodziny działkę gruntu szkolnego.
2. Organ prowadzący szkołę przydziela w miarę możliwości potrzebny obszar gruntu, o ile grunty szkolne nie wystarczają na realizację uprawnienia określonego w ust. 1, jednak o powierzchni nie większej niż 0,25 ha.

Art. 57. (uchylony).¹⁴⁷⁾

Art. 58.

Mieszkania w budynkach szkolnych i użytkowanych przez szkoły mogą być zajmowane tylko przez nauczycieli i pracowników zatrudnionych w szkołach.

Art. 59.¹⁴⁸⁾

Dzieciom nauczycieli, przy równych z innymi dziećmi warunkach, przysługuje prawo pierwszeństwa w przyjęciach do przedszkoli, internatów, burs i szkół ponadpodstawowych oraz ponadgimnazjalnych.

Art. 60.¹⁴⁹⁾

Uprawnienia określone w art. 56 i 58 zachowują nauczyciele również po przejściu na emeryturę lub rentę, a uprawnienia określone w art. 59 - ich dzieci.

Art. 61.¹⁵⁰⁾

1.¹⁵¹⁾ Nauczyciel posiadający wymagane kwalifikacje, który swą pierwszą pracę zawodową w życiu podejmuje w szkole, na swój wniosek otrzymuje jednorazowy zasiłek na zagospodarowanie w wysokości dwumiesięcznego otrzymywanego wynagrodzenia zasadniczego. Prawo do złożenia wniosku o wypłacenie zasiłku przysługuje nauczycielowi w okresie pierwszych dwóch lat pracy w szkole. Zasiłek wypłaca szkoła, w której nauczyciel jest zatrudniony w dniu złożenia wniosku.

2. Zasiłek, o którym mowa w ust. 1, podlega zwrotowi, jeżeli nauczyciel nie przepracuje trzech lat w szkole. W uzasadnionych przypadkach organ prowadzący szkołę może zwolnić nauczyciela w całości lub w części od obowiązku zwrotu zasiłku.

Art. 62. (uchylony).¹⁵²⁾

Art. 63.

Nauczyciel korzysta w związku z pełnieniem obowiązków służbowych z prawa do ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy państwowych. Organ prowadzący szkołę obowiązany jest z urzędu występować w obronie nauczyciela, gdy ustalone dla nauczyciela uprawnienia zostaną naruszone.

Art. 64.

1. Nauczycielowi zatrudnionemu w szkole, w której w organizacji pracy przewidziano ferie letnie i zimowe, przysługuje urlop wypoczynkowy w wymiarze odpowiadającym okresowi ferii i w czasie ich trwania.

2.¹⁵³⁾ Nauczyciel, o którym mowa w ust. 1, może być zobowiązany przez dyrektora do wykonywania w czasie tych ferii następujących czynności:

- 1) przeprowadzania egzaminów;
- 2) prac związanych z zakończeniem roku szkolnego i przygotowaniem nowego roku szkolnego;
- 3)¹⁵⁴⁾ opracowywania szkolnego zestawu programów oraz uczestniczenia w doskonaleniu zawodowym w określonej formie.

Czynności, o których mowa w pkt 1-3, nie mogą łącznie zająć nauczycielowi więcej niż 7 dni.

3.¹⁵⁵⁾ Nauczycielom zatrudnionym w szkołach, w których nie są przewidziane ferie szkolne, przysługuje prawo do urlopu wypoczynkowego w wymiarze 35 dni roboczych w czasie ustalonym w planie urlopów.

4.¹⁵⁶⁾ W ramach ustalonego w ust. 1 wymiaru urlopu wypoczynkowego nauczyciel ma prawo do nieprzerwanego co najmniej czterotygodniowego urlopu wypoczynkowego.

5. Nauczyciel zatrudniony przez cały okres trwania zajęć w danym roku szkolnym w szkole, w której w organizacji pracy przewidziano ferie szkolne, ma prawo do urlopu wypoczynkowego w wymiarze i na zasadach określonych w ust. 1. Nauczyciel zatrudniony przez okres krótszy niż 10 miesięcy w szkole, w której w organizacji pracy przewidziano ferie szkolne, ma prawo do urlopu wypoczynkowego w wymiarze proporcjonalnym do określonego w umowie okresu prowadzenia zajęć.

5a.¹⁵⁷⁾ Nauczyciel zatrudniony w szkole, w której nie są przewidziane ferie szkolne, w przypadku nawiązania lub ustania stosunku pracy w trakcie roku kalendarzowego, ma prawo do urlopu wypoczynkowego w wymiarze proporcjonalnym do okresu przepracowanego, zgodnie z odrębnymi przepisami.

Art. 65.

Nauczyciel zatrudniony w szkole, w której w organizacji pracy przewidziano ferie szkolne, uzyskuje prawo do pierwszego urlopu w ostatnim dniu poprzedzającym ferie szkolne, a prawo do drugiego i dalszych urlopów - w każdym następnym roku kalendarzowym.

Art. 66.

1. W razie niewykorzystania urlopu wypoczynkowego w całości lub części w okresie ferii szkolnych z powodu niezdolności do pracy wywołanej chorobą lub odosobnieniem w związku z chorobą zakaźną, urlopu macierzyńskiego, odbywania ćwiczeń wojskowych albo krótkotrwałego przeszkolenia wojskowego - nauczycielowi przysługuje urlop w ciągu roku szkolnego, w wymiarze uzupełniającym do 8 tygodni. Urlop uzupełniający w ciągu roku szkolnego przysługuje również dyrektorowi i wicedyrektorowi szkoły, którzy na polecenie lub za zgodą organu prowadzącego szkołę nie wykorzystali urlopu w czasie ferii szkolnych z powodu wykonywania zadań zleconych przez ten organ lub prowadzenia w szkole inwestycji albo kapitalnych remontów.

2.¹⁵⁸⁾ W razie niewykorzystania przysługującego urlopu wypoczynkowego z powodu rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy, powołania do zasadniczej służby wojskowej albo do odbywania zastępczo obowiązku tej służby, do okresowej służby wojskowej lub do odbywania długotrwałego przeszkolenia wojskowego - nauczycielowi przysługuje ekwiwalent pieniężny za okres niewykorzystanego urlopu,

nie więcej jednak niż za 8 tygodni w odniesieniu do nauczycieli, o których mowa w art. 64 ust. 1, a nie więcej niż za 35 dni roboczych w odniesieniu do nauczycieli, o których mowa w art. 64 ust. 3.

3. (uchylony).¹⁵⁹⁾

Art. 67.

1. Za czas urlopu wypoczynkowego nauczycielowi przysługuje wynagrodzenie, jakie by otrzymał, gdyby w tym czasie pracował. Wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe i zajęcia dodatkowe oblicza się na podstawie przeciętnego wynagrodzenia z okresu wszystkich miesięcy danego roku szkolnego, poprzedzających miesiąc rozpoczęcia urlopu, a jeżeli okres zatrudnienia jest krótszy od roku szkolnego z tego okresu.

2. Jeżeli wysokość wynagrodzenia stanowiącego podstawę obliczenia wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe i zajęcia dodatkowe uległa zmianie w okresie, z którego oblicza się wynagrodzenie za urlop, lub w miesiącu wykorzystywania urlopu, wynagrodzenie to ulega przeliczeniu.

3.¹⁶⁰⁾ Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady ustalania wynagrodzenia oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy.

Art. 68.

1. Nauczycielowi zatrudnionemu w pełnym wymiarze zajęć przysługuje urlop płatny dla dalszego kształcenia się oraz inne ulgi i świadczenia związane z tym kształceniem. Nauczyciel może otrzymać urlop płatny lub bezpłatny dla celów naukowych, artystycznych, oświatowych, a bezpłatny z innych ważnych przyczyn.

2.¹⁶¹⁾ Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady udzielania urlopów, ulg i świadczeń, o których mowa w ust. 1, oraz organy uprawnione do ich udzielania, uwzględniając w szczególności:

- 1) płatne urlopy szkoleniowe dla nauczycieli odbywających studia wyższe oraz kształcących się w zakładach kształcenia nauczycieli;
- 2) udzielanie przez organy prowadzące szkoły i dyrektorów szkół pomocy nauczycielom kształcącym się;
- 3) udzielanie nauczycielom kształcącym się poza miejscem zamieszkania świadczeń związanych z przejazdami, zakwaterowaniem i żyzywieniem.

Art. 69.

1. (uchylony).¹⁶²⁾

2. W razie gdy czas pracy kobiety karmiącej dziecko wynosi ponad 4 godziny ciągłej pracy dziennie przysługuje jej prawo korzystania z jednej godziny przerwy wliczanej do czasu pracy.

Art. 70.

1. Nauczycielowi zatrudnionemu na podstawie mianowania⁶¹⁾, który wniósł podanie o przeniesienie do miejscowości będącej miejscem stałego zamieszkania współmałżonka, jeżeli podanie o przeniesienie nie może być uwzględnione z powodu niemożności zatrudnienia go w zawodzie

nauczycielskim w miejscu stałego zamieszkania współmałżonka, dyrektor szkoły udziela urlopu bezpłatnego.

2. Okres urlopu bezpłatnego, o którym mowa w ust. 1, nie może przekroczyć 2 lat. Jeżeli w tym okresie nauczyciel nie podjął ponownie pracy, stosunek pracy ulega rozwiązaniu.

Rozdział 7a

Finansowanie kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli

Art. 70a.¹⁶³⁾

1. W budżetach organów prowadzących szkoły wyodrębnia się środki na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli, w tym organizację systemu doradztwa zawodowego - w wysokości 1% planowanych rocznych środków przeznaczonych na wynagrodzenia osobowe nauczycieli, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Przepis ust. 1 nie obejmuje finansowania publicznych placówek doskonalenia nauczycieli i bibliotek pedagogicznych prowadzonych przez samorząd województwa.

3. W budżetach wojewodów wyodrębnia się środki na wspieranie na obszarze województwa doskonalenia zawodowego nauczycieli, w łącznej wysokości 5 000 średnich wynagrodzeń nauczyciela stażysty.

4. W budżecie ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania wyodrębnia się środki na realizację ogólnokrajowych zadań w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli, w łącznej wysokości 5 000 średnich wynagrodzeń nauczyciela stażysty, z zastrzeżeniem ust. 5.

5. Przepis ust. 4 nie obejmuje finansowania publicznych placówek doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym prowadzonych przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.

6. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia, sposób podziału środków, o których mowa w ust. 3, pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, uwzględniając w szczególności liczbę nauczycieli zatrudnionych w poszczególnych województwach, formy doskonalenia zawodowego dofinansowywane ze środków, o których mowa w ust. 1-5, oraz szczegółowe kryteria i tryb przyznawania tych środków, uwzględniając kompetencje organów wymienionych w ust. 1, a także dyrektorów szkół i placówek w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli.

Rozdział 8

Ochrona zdrowia

Art. 71. (uchylony).¹⁶⁴⁾

Art. 72.

1.¹⁶⁵⁾ Niezależnie od przysługującego nauczycielowi i członkom jego rodziny prawa do świadczeń z ubezpieczenia zdrowotnego, organy prowadzące szkoły przeznaczają corocznie w budżetach odpowiednie środki finansowe z przeznaczeniem na pomoc zdrowotną dla nauczycieli korzystających z opieki zdrowotnej.

2. (uchylony).¹⁶⁶⁾

3. ¹⁶⁷⁾ Minister właściwy do spraw zdrowia, w porozumieniu z właściwymi ministrami, określi, w drodze rozporządzenia, formy profilaktyki i leczniczej pomocy specjalistycznej dla nauczycieli, uwzględniając w szczególności wczesne wykrywanie chorób zawodowych i dostęp do środków pomocniczych.

4. ¹⁶⁸⁾ Uprawnienia, o których mowa w ust. 1, zachowują nauczyciele po przejściu na emeryturę lub rentę bez względu na datę przejścia na emeryturę lub rentę.

Art. 73.

1. ¹⁶⁹⁾ Nauczycielowi zatrudnionemu w pełnym wymiarze zajęć na czas nieokreślony, po przepracowaniu co najmniej 5 lat w szkole, dyrektor szkoły udziela płatnego urlopu dla poratowania zdrowia, w celu przeprowadzenia zaleconego leczenia, w wymiarze nieprzekraczającym jednorazowo 1 roku. Jeżeli nauczycielowi do nabycia prawa do emerytury brakuje mniej niż 1 rok, płatny urlop dla poratowania zdrowia nie może być udzielony na okres dłuższy niż do końca miesiąca kalendarzowego poprzedzającego miesiąc, w którym nauczyciel przechodzi na emeryturę.

1a. ¹⁷⁰⁾ Do okresu pięcioletniej pracy w szkole, o którym mowa w ust. 1, wlicza się okresy czasowej niezdolności do pracy wskutek choroby oraz urlopu innego niż wypoczynkowy, trwające łącznie nie dłużej niż 6 miesięcy. W przypadku okresu niezdolności do pracy i urlopu trwających dłużej niż 6 miesięcy wymagany okres pracy w szkole przedłuża się o ten okres.

1b. ¹⁷⁰⁾ W przypadku stwierdzenia, iż w okresie płatnego urlopu dla poratowania zdrowia nauczyciel wykonuje zatrudnienie lub prowadzi działalność sprzeczną z celami udzielonego urlopu, dyrektor szkoły odwołuje nauczyciela z urlopu, określając termin, w którym nauczyciel obowiązany jest do powrotu do pracy.

2. ¹⁷¹⁾ Okres pięcioletniej pracy w szkole, uzasadniający prawo do urlopu, powinien przypadać bezpośrednio przed datą rozpoczęcia urlopu dla poratowania zdrowia. Wymóg pięcioletniego okresu pracy w szkole dotyczy udzielenia pierwszego urlopu dla poratowania zdrowia.

3. Łączny wymiar urlopu dla poratowania zdrowia nauczyciela w okresie całego zatrudnienia nie może przekraczać 3 lat.

3a. ¹⁷²⁾ Nauczyciel nie ponosi kosztów związanych z orzekaniem o stanie jego zdrowia w związku z potrzebą udzielenia urlopu dla poratowania zdrowia.

3b. ¹⁷³⁾ O potrzebie udzielenia nauczycielowi urlopu dla poratowania zdrowia, w celu przeprowadzenia zalecanego leczenia, orzeka lekarz ubezpieczenia zdrowotnego leczący nauczyciela.

3c. ¹⁷³⁾ Od orzeczenia, o którym mowa w ust. 3b, przysługuje odwołanie do lekarza ubezpieczenia zdrowotnego specjalisty właściwego ze względu na rodzaj rozpoznanego u nauczyciela schorzenia.

4. ¹⁷⁴⁾ Minister właściwy do spraw zdrowia, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania, określi, w drodze rozporządzenia, tryb orzekania o potrzebie udzielenia nauczycielowi urlopu, o którym mowa w ust. 1, uwzględniając w szczególności indywidualne wskazanie w orzeczeniu rodzajów zatrudnienia i działalności sprzecznych z celami urlopu dla poratowania zdrowia, jaki ma być udzielony danemu nauczycielowi, oraz sposób prowadzenia dokumentacji związanej z wydawaniem orzeczeń o potrzebie udzielenia urlopu dla poratowania zdrowia.

Rozdział 9 **Dzień Edukacji Narodowej**

Art. 74.

W dniu rocznicy utworzenia Komisji Edukacji Narodowej, 14 października każdego roku, obchodzony będzie Dzień Edukacji Narodowej. Dzień ten uznaje się za święto wszystkich pracowników oświaty i jest wolny od zajęć lekcyjnych.

Rozdział 10 **Odpowiedzialność dyscyplinarna**

Art. 75.

1. ¹⁷⁵⁾ Nauczyciele mianowani i dyplomowani podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej za uchybienia godności zawodu nauczyciela lub obowiązkom, o których mowa w art. 6.

2. Za uchybienia przeciwko porządkowi pracy, w rozumieniu art. 108 Kodeksu pracy, wymierza się nauczycielom kary porządkowe zgodnie z Kodeksem pracy.

Art. 76.

1. Karami dyscyplinarnymi dla nauczycieli są:

1) nagana z ostrzeżeniem;

2) (uchylony) ¹⁷⁶⁾

3) zwolnienie z pracy;

3a) zwolnienie z pracy z zakazem przyjmowania ukaranego do pracy w zawodzie nauczycielskim w okresie 3 lat od ukarania;

4) wydalenie z zawodu nauczycielskiego.

2. Kary dyscyplinarne wymierza komisja dyscyplinarna.

3. Wymierzenie kary dyscyplinarnej określonej w ust. 1 pkt 4 jest równoznaczne z zakazem przyjmowania ukaranego do pracy w zawodzie nauczycielskim.

4. (uchylony) ¹⁷⁷⁾

5. Odpis orzeczenia wraz z uzasadnieniem włącza się do akt osobowych nauczyciela.

Art. 77.

1. W sprawach dyscyplinarnych nauczycieli orzekają w pierwszej instancji komisje dyscyplinarne przy wojewodach dla nauczycieli wszystkich szkół na terenie województwa.

2. ¹²⁹⁾ Drugą instancją w sprawach dyscyplinarnych nauczycieli jest odwoławcza komisja dyscyplinarna przy ministrze właściwym do spraw oświaty i wychowania, a w sprawach dyscyplinarnych nauczycieli szkół artystycznych - odwoławcza komisja dyscyplinarna przy ministrze właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, powołane do rozpatrywania odwołań od orzeczeń komisji dyscyplinarnych wymienionych w ust. 1.

3. (uchylony) ¹⁷⁸⁾

4. (uchylony) ¹⁷⁸⁾

5.¹⁷⁹⁾ Od prawomocnych orzeczeń odwoławczych komisji dyscyplinarnych przy ministrze właściwym do spraw oświaty i wychowania oraz przy ministrze właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w sprawach dyscyplinarnych stronom przysługuje odwołanie do właściwego ze względu na miejsce zamieszkania obwinionego sądu apelacyjnego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia wraz z uzasadnieniem.

5a.¹⁸⁰⁾ Do rozpatrzenia odwołania stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o apelacji. Od orzeczenia sądu apelacyjnego kasacja nie przysługuje.

Art. 78.

Komisje dyscyplinarne są niezawisłe w zakresie orzecznictwa dyscyplinarnego.

Art. 79.

1.¹⁸¹⁾ Organ, przy którym została powołana komisja dyscyplinarna-wyznaczy, w drodze zarządzenia, dla każdej komisji dyscyplinarnej rzecznika dyscyplinarnego i odpowiednią liczbę jego zastępców z grona podległych sobie pracowników.

2: Rzecznik dyscyplinarny jest związany zaleceniami organu, który go powołał do tej funkcji.

Art. 83.

1. Postępowanie dyscyplinarne wszczyna komisja dyscyplinarna na wniosek rzecznika dyscyplinarnego.

2. Komisje dyscyplinarne wydają orzeczenia po przeprowadzeniu rozprawy oraz po wysłuchaniu głosów rzecznika dyscyplinarnego i obwinionego lub jego obrońcy

Art. 81.

1.¹⁸²⁾ Postępowanie dyscyplinarne nie może być wszczęte po upływie 3 miesięcy od dnia uzyskania przez właściwy organ, przy którym powołana została komisja dyscyplinarna - wiadomości o popełnieniu czynu uzasadniającego nałożenie kary i po upływie 3 lat od popełnienia tego czynu. Jeżeli jednak czyn stanowi przestępstwo, okres ten nie może być krótszy od okresu przedawnienia ścigania tego przestępstwa.

2. Rozwiązanie stosunku pracy po popełnieniu czynu nie stanowi przeszkody do wszczęcia i prowadzenia postępowania dyscyplinarnego oraz wymierzenia kary dyscyplinarnej.

Art. 82.

1. Kary przewidziane w art. 76 ust. 1 pkt 1-3 podlegają zatarciu, a odpis orzeczenia o ukaraniu dołączony do akt osobowych nauczyciela ulega zniszczeniu po upływie 3 lat od dnia doręczenia mu prawomocnego orzeczenia o ukaraniu, jeżeli w tym okresie nie był on karany dyscyplinarnie lub sądownie.

2. Obowiązek wykonania postanowień ust. 1 spoczywa na dyrektorze szkoły i organie prowadzącym szkołę.

Art. 83.

1. Dyrektor szkoły może zawiesić w pełnieniu obowiązków nauczyciela, a organ prowadzący szkołę - dyrektora szkoły, przeciwko któremu wszczęto postępowanie karne lub złożono wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego, jeżeli ze względu na powagę i wiarygodność wysuniętych zarzutów celowe jest odsunięcie nauczyciela od wykonywania obowiązków w szkole. W sprawach niecierpiących

zwłoki nauczyciel i dyrektor szkoły może być zawieszony przed złożeniem wniosku o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego.

2. Nauczycieli dyrektor szkoły zostaje z mocy prawa zawieszony w pełnieniu obowiązków w razie jego tymczasowego aresztowania lub w razie pozbawienia go wolności w związku z postępowaniem karnym.

3. Zawieszenie w pełnieniu obowiązków nie może trwać dłużej niż 6 miesięcy, chyba że przeciwko nauczycielowi lub dyrektorowi szkoły toczy się jeszcze postępowanie wyjaśniające, w związku z którym nastąpiło zawieszenie.

Art. 84.

1. Wynagrodzenie zasadnicze nauczyciela w okresie zawieszenia w pełnieniu obowiązków może ulec ograniczeniu, a tymczasowo aresztowanego ulega ograniczeniu najwyżej do połowy, w zależności od stanu rodzinnego nauczyciela, począwszy od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu, w którym nastąpiło zawieszenie.

2. W okresie zawieszenia w pełnieniu obowiązków nie przysługują dodatki oraz wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe.

3. W okresie odbywania kary pozbawienia wolności nauczycielowi nie przysługuje wynagrodzenie.

4. Przepisy ust. 1-3 oraz art. 83 ust. 2 stosuje się także do nauczycieli zatrudnionych na podstawie umowy o pracę.

5. Jeżeli postępowanie dyscyplinarne lub karne zakończy się umorzeniem z braku dowodów winy albo wydaniem orzeczenia lub wyroku uniewinniającego, nauczycielowi należy zwrócić zatrzymane kwoty wynagrodzenia.

Art. 85. ¹²⁹⁾

Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, w drodze rozporządzenia, określa skład i właściwość komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli, zasady i tryb ich powoływania, wyznaczania składów orzekających, powoływania rzeczników dyscyplinarnych i obrońców oraz tryb postępowania dyscyplinarnego i wykonywania kar dyscyplinarnych i ich zatarcia.

Rozdział 11 **Uprawnienia emerytalne**

Art. 86. ¹⁸³⁾

Nauczyciel oraz członek jego rodziny mają prawo do zaopatrzenia emerytalnego określonego w przepisach o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z uwzględnieniem przepisów ustawy, z tym że nauczyciel zaliczany jest do pracowników wykonujących pracę w szczególnym charakterze.

Art. 87.

1. ¹⁸⁴⁾ Nauczycielowi spełniającemu warunki uprawniające do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, którego stosunek pracy ustał w związku z przejściem na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, jeżeli nie uzyskał z tego tytułu odprawy przewidzianej w art. 28, przyznaje się odprawę w wysokości dwumiesięcznego ostatnio pobieranego wynagrodzenia w szkole będącej podstawowym miejscem jego pracy.

2.¹⁸⁴⁾ Nauczycielowi spełniającemu warunki uprawniające do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, którego stosunek pracy ustał w związku z przejściem na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, który przepracował w szkole co najmniej 20 lat, przyznaje się odprawę w wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia ostatnio pobieranego w szkole będącej podstawowym miejscem jego pracy.

3. Wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 1 i 2, oblicza się według zasad obowiązujących przy ustalaniu ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy.

4. W razie zbiegu prawa do odprawy wymienionej w ust. 1 i 2, przysługuje jedna odprawa - korzystniejsza.

Art. 88.

1. Nauczyciele mający trzydziestoletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, zaś nauczyciele klasy szkół, placówek i zakładów specjalnych - dwudziestopięcioletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze w szkolnictwie specjalnym, mogą - po rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy - przejść na emeryturę.

1a. Nauczyciele spełniający warunki określone w ust. 1 mogą przejść na emeryturę również w wypadku rozwiązania stosunku pracy lub wygaśnięcia stosunku pracy w okolicznościach określonych w art. 20 ust. 1, 6 i 7.

1b.¹⁸⁵⁾ Do okresu 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, o którym mowa w ust. 1, zalicza się także okres skierowania, na podstawie odrębnych przepisów, do pracy pedagogicznej za granicą.

2.¹⁸⁶⁾ Podstawę wymiaru emerytury lub renty dla nauczyciela zatrudnionego w systemie oświaty i wychowania, przechodzącego na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, ustala się na zasadach ogólnych, określonych w przepisach o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z tym że do podstawy tej wlicza się również wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe, dodatki, świadczenia w naturze, jeśli ze świadczeń tych nauczyciel nie korzysta po przejściu na emeryturę lub rentę, oraz wszystkie nagrody uzyskane przez nauczyciela za osiągnięcia zawodowe w okresie, z którego wynagrodzenie stanowi podstawę wymiaru emerytury lub renty.

2a.¹⁸⁷⁾ Nauczyciele urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r., zachowują prawo do emerytury, o której mowa w ust. 1, bez względu na wiek, w ciągu ośmiu lat od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 162, poz. 1118, z 1999 r. Nr 38, poz. 360, Nr 70, poz. 774, Nr 72, poz. 801 i 802 i Nr 106, poz. 1215, z 2000 r. Nr 2, poz. 26, Nr 9, poz. 118, Nr 19, poz. 238, Nr 56, poz. 678 i Nr 84, poz. 948, z 2001 r. Nr 8, poz. 64, Nr 27, poz. 298, Nr 85, poz. 924, Nr 89, poz. 968, Nr 111, poz. 1194 i Nr 154, poz. 1792, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 199, poz. 1673, Nr 200, poz. 1679, Nr 240, poz. 2054 i Nr 241, poz. 2074 oraz z 2003 r. Nr 56, poz. 498), jeżeli nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego.

3. (uchylony).¹⁸⁸⁾

Art. 89. (uchylony).¹⁸⁹⁾

Art. 93.

1. Nauczycielom, którzy w czasie okupacji prowadzili tajne nauczanie, przysługuje dodatek do emerytury lub renty w wysokości 10% przeciętnego miesięcznego

wynagrodzenia w kwartale kalendarzowym poprzedzającym termin ostatniej waloryzacji emerytur i rent w 1995 r., jeżeli nie pobierają takiego dodatku z innego tytułu, z uwzględnieniem ust. 4.

2. Dodatek, o którym mowa w ust. 1, przysługuje również nauczycielom, którzy przed dniem 1 września 1939 r. nauczali w języku polskim w szkołach polskich na terenie III Rzeszy Niemieckiej oraz byłego Wolnego Miasta Gdańska, jeżeli nie pobierają dotychczas takiego dodatku z innego tytułu.

3. Przyznanie dodatku, o którym mowa w ust. 1 i 2, następuje na wniosek zainteresowanego.

4. Kwota dodatku za tajne nauczanie, o której mowa w ust. 1, ulega podwyższeniu przy zastosowaniu wskaźnika waloryzacji emerytur i rent - od miesiąca, w którym jest przeprowadzana waloryzacja.

5.¹⁹⁰⁾ Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ogłasza w formie komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski" co najmniej na 12 dni roboczych przed najbliższym terminem waloryzacji należną od tego terminu kwotę dodatku za tajne nauczanie.

Art. 91. (uchylony).¹⁹¹⁾

Rozdział 11a Przepisy szczególne

Art. 91a.¹⁹²⁾

1. Nauczycielom:

1)¹⁹³⁾ mianowanym lub dyplomowanym, zatrudnionym w urzędach organów administracji rządowej, kuratoriach oświaty oraz w organach sprawujących nadzór pedagogiczny nad zakładami poprawczymi, schroniskami dla nieletnich, rodzinnymi ośrodkami diagnostyczno-konsultacyjnymi oraz szkołami przy zakładach karnych na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych, przysługują uprawnienia wynikające z art. 9a-9i, 30-33, 49 ust. 1 pkt 2 i 3, art. 51, 58-60, 86, 88 i 90;

2) o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 3, przysługują uprawnienia wynikające z art. 9a-9i, 30-31, 33, 49, 51, 58-60, 73, 86-88 i 90.

2.¹⁹⁴⁾ Nauczycielowi mianowanemu lub dyplomowanemu, zatrudnionemu w Centralnej Komisji Egzaminacyjnej lub okręgowych komisjach egzaminacyjnych albo w specjalistycznej jednostce nadzoru na stanowisku wymagającym kwalifikacji pedagogicznych, przysługują uprawnienia wynikające z art. 9a-9i, 30-33, 47, 49 ust. 1 pkt 3, art. 51, 58-60, 86-88 i 90.

3.¹⁹⁵⁾ po nauczycieli, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1a, mają zastosowanie przepisy rozdziałów 2-4, art. 42 ust. 1, 2 i 7a, art. 51, 64-67 oraz rozdziałów 8-11.

Art. 91b.

1. Do nauczyciela zatrudnionego w wymiarze niższym niż potowa obowiązującego wymiaru zajęć nie stosuje się przepisów art. 54-61, 71¹⁹⁶⁾, 72 i 86-91¹⁹²⁾.

2.¹⁹⁷⁾ po nauczyciela zatrudnionego w:

- 1) przedszkolu publicznym oraz w szkołach, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 2, w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć, w tym do nauczyciela zatrudnionego na stanowisku dyrektora, mają zastosowanie przepisy art. 6, 9-9i, 22 ust. 3 i 4, art. 26, 49 ust. 1 pkt 2 i 3, art. 51, 70a ust. 3, 4 i 6, art. 75-86, 88 i 90;
 - 2) przedszkolu niepublicznym i placówce niepublicznej, w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć, w tym do nauczyciela zatrudnionego na stanowisku dyrektora, mają zastosowanie przepisy art. 6, 9-9i, 22 ust. 3 i 4, art. 26, 49 ust. 1 pkt 2 i 3, art. 51, 70a ust. 3, 4 i 6, art. 75-85.
 - 2a.¹⁹⁸⁾ Do pracowników, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 4 i 5, mają zastosowanie przepisy art. 6, 51, 64 ust. 3, art. 86-88 i 90.
3. Zakres stosowania ustawy do nauczycieli zatrudnionych w szkołach oraz w placówkach oświatowo-wychowawczych i opiekuńczo-wychowawczych prowadzonych przez kościoły i inne związki wyznaniowe określają odrębne przepisy.

Art. 91c.

1. W zakresie spraw wynikających ze stosunku pracy, nieuregulowanych przepisami ustawy, mają zastosowanie przepisy Kodeksu pracy.
2. Spory o roszczenia ze stosunku pracy nauczycieli, niezależnie od formy nawiązania stosunku pracy, rozpatrywane są przez sądy pracy.

Art. 91d.¹⁹⁹⁾

W przypadku szkół i placówek prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego, zadania i kompetencje organu prowadzącego określone w:

- 1) art. 30 ust. 6, art. 42 ust. 7, art. 49 ust. 1a, art. 54 ust. 7 oraz art. 72 ust. 1 - wykonuje odpowiednio: rada gminy, rada powiatu, sejmik województwa;
- 2)²⁰⁰⁾ art. 9g ust. 2, art. 29 ust. 1 oraz art. 53 ust. 3a i 4 - wykonuje odpowiednio: wójt, burmistrz (prezydent miasta), zarząd powiatu, zarząd województwa;
- 3) art. 6a ust. 1 pkt 3 oraz ust. 6 i 13, art. 9b ust. 4 pkt 2 oraz ust. 6 i 7 pkt 1, art. 9f ust. 1, art. 9g ust. 3 pkt 1 i ust. 4, art. 18 ust. 4 i 5, art. 19 ust. 1, art. 22 ust. 1, art. 26 ust. 2, art. 31, 42a ust. 1, art. 54 ust. 2 i 5, art. 56 ust. 2, art. 61 ust. 2, art. 63, 66 ust. 1, art. 82 ust. 2 oraz art. 83 ust. 1 - wykonuje odpowiednio: wójt, burmistrz (prezydent miasta), starosta, marszałek województwa.

Rozdział 12

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 92. (uchylony).²⁰¹⁾

Art. 93. (uchylony).²⁰¹⁾

Art. 94.

1.²⁰²⁾ Nauczycieli zatrudnionych w szkołach lub organach administracji rządowej na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych w dniu wejścia w życie ustawy, którzy uzyskali na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów kwalifikacje naukowe i pedagogiczne do nauczania lub prowadzenia zajęć wychowawczych w szkołach określonego rodzaju i stopnia, uważa się za

posiadających kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela lub wychowawcy w tych szkołach, choćby nie posiadali wykształcenia określonego art. 9 ust. 1 pkt 1.

2. Dla absolwentów studiów nauczycielskich, którzy ukończą naukę w tych studiach po dniu wejścia w życie ustawy, w zakresie kwalifikacji naukowych i pedagogicznych stosuje się odpowiednio przepis ust. 1.

Art. 95. (uchylony).²⁰¹⁾

Art. 96.

1. Nauczyciele mianowani na stałe na podstawie dotychczasowych przepisów stają się nauczycielami mianowanymi w rozumieniu ustawy.

2. Nauczyciele zatrudnieni w dniu wejścia w życie ustawy na podstawie mianowania do odwołania stają się nauczycielami mianowanymi w rozumieniu ustawy, jeżeli spełniają warunki określone w art. 10 ust. 2.

3. Nauczyciele zatrudnieni w dniu wejścia w życie ustawy na podstawie:

1) mianowania do odwołania i niespełniający warunków określonych w art. 10 ust. 2;

2) mianowania na czas określony

stają się nauczycielami zatrudnionymi na podstawie umowy o pracę w rozumieniu ustawy.

Art. 97. (uchylony).²⁰¹⁾

Art. 98. (uchylony).²⁰¹⁾

Art. 99.

Nauczyciele, którym z uwagi na warunki pracy lub kwalifikacje przysługują na podstawie przepisów szczególnych określone uprawnienia lub świadczenia branżowe, zachowują te uprawnienia lub świadczenia nadal w zakresie obowiązującym w dniu wejścia w życie ustawy.

Art. 100.

Świadczenia przysługujące nauczycielom w myśl postanowień ustawy mają zastosowanie od dnia 1 września 1981 r., chyba że ustawa stanowi inaczej.

Art. 101.

1. Traci moc ustawa z dnia 27 kwietnia 1972 r. - Karta praw i obowiązków nauczyciela (Dz. U. Nr 16, poz. 114, z 1973 r. Nr 12, poz. 89 oraz z 1977 r. Nr 11, poz. 43) w zakresie dotyczącym nauczycieli.

2. Do czasu wydania przepisów wykonawczych, przewidzianych w niniejszej ustawie, nie dłużej jednak niż do dnia 31 lipca 1982 r., obowiązują przepisy dotychczasowe ze zmianami wynikającymi z ustawy.

Art. 102.

Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.²⁰³⁾

¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lutego 2000 r. o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 19, poz. 239), która weszła w życie z dniem 6 kwietnia 2000 r.

- 2) Zmieniony przez art. 3 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 23 sierpnia 2001 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty, ustawy Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego, ustawy - Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 111, poz. 1194, która weszła w życie z dniem 21 października 2001 r.
- 3) Zmieniony przez art. 3 pkt 1 lit. b tiret pierwsze ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 4) Dodany przez art. 3 pkt 1 lit. b tiret drugie ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 5) Zmieniony przez art. 3 pkt 1 lit. b tiret trzecie ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 6) Zmieniony przez art. 3 pkt 1 lit. b tiret czwarte ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 7) Zmieniony przez art. 1 pkt 2 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 8) Zmieniony przez art. 1 pkt 3 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 9) W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 3 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1, oraz zmieniony przez art. 3 pkt 2 ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 10) Zmieniony przez art. 1 pkt 3 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 11) W brzmieniu ustalonym przez art. 38 pkt 3 ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej w związku z reformą ustrojową państwa (Dz. U. Nr 106, poz. 668), która weszła w życie z dniem 7 stycznia 1999 r.
- 12) Przez art. 1 pkt 5 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 13) W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 6 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 14) W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 7 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 15) Przez art. 1 pkt 7 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 16) W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 7 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 17) W brzmieniu ustalonym przez art. 3 pkt 3 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 18) Zmieniony przez art. 1 pkt 7 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 19) Przez art. 1 pkt 7 lit. e ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 20) W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 7 lit. f ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 21) Dodany przez art. 1 pkt 7 lit. g ustawy, o której mowa w odnośniku 1, oraz w brzmieniu ustalonym przez art. 3 pkt 3 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 22) Przez art. 1 pkt 8 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 23) Zmieniony przez art. 3 pkt 4 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 24) Dodany przez art. 3 pkt 4 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 25) Zmieniony przez art. 1 pkt 4 ustawy, o której mowa w odnośniku 1, oraz przez art. 3 pkt 4 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 26) W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 9 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 27) Dodany przez art. 1 pkt 70 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 28) Zmieniony przez art. 3 pkt 5 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 29) Dodany przez art. 3 pkt 5 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 30) Zmieniony przez art. 3 pkt 6 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 31) Zmieniony przez art. 3 pkt 6 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 32) Dodany przez art. 3 pkt 7 ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 33) W brzmieniu ustalonym przez art. 3 pkt 8 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 34) Dodany przez art. 3 pkt 8 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 35) Zmieniony przez art. 3 pkt 8 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 36) Dodany przez art. 3 pkt 8 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 37) Zmieniony przez art. 3 pkt 8 lit. e ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 38) Dodany przez art. 3 pkt 8 lit. f ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 39) Zmieniony przez art. 3 pkt 9 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 40) Zmieniony przez art. 3 pkt 9 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 41) Dodany przez art. 3 pkt 9 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 42) W brzmieniu ustalonym przez art. 3 pkt 10 ustawy, o której mowa w odnośniku 2.

- 43) W brzmieniu ustalonym przez art. 3 pkt 11 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 44) W brzmieniu ustalonym przez art. 3 pkt 11 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 45) Dodany przez art. 3 pkt 11 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 46) W brzmieniu ustalonym przez art. 3 pkt 71 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 47) Dodany przez art. 3 pkt 11 lit. e ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 48) Dodany przez art. 3 pkt 11 lit. f ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 49) Dodany przez art. 3 pkt 11 lit. g ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 50) Zmieniony przez art. 3 pkt 11 lit. h ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 51) Zmieniony przez art. 3 pkt 11 lit. i ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 52) Zmieniony przez art. 3 pkt 12 ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 53) W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 11 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 54) Zmieniony przez art. 3 pkt 13 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 55) W brzmieniu ustalonym przez art. 3 pkt 13 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 56) Dodany przez art. 3 pkt 13 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 57) W brzmieniu ustalonym przez art. 3 pkt 13 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 58) Zmieniony przez art. 3 pkt 13 lit. e ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 59) Dodany przez art. 3 pkt 13 lit. f ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 60) W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 12 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 61) Zmieniony przez art. 1 pkt 13 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 62) Zmieniony przez art. 1 pkt 14 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 63) Zmieniony przez art. 1 pkt 15 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 64) W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 16 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 65) Dodany przez art. 1 pkt 16 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 66) Przez art. 1 pkt 17 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 67) Przez art. 1 pkt 17 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 68) Zmieniony przez art. 1 pkt 17 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 69) W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 18 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 70) W brzmieniu tym obowiązuje do dnia 31 grudnia 2003 r.
- 71) Zmieniony przez art. 14 ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (Dz. U. Nr 90, poz. 844), która wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2004 r.
- 72) Zmieniony przez art. 3 pkt 14 ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 73) Zmieniony przez art. 1 pkt 19 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 74) Dodany przez art. 1 pkt 19 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 75) Zmieniony przez art. 1 pkt 20 lit. a tiret pierwsze ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 76) W brzmieniu ustalonym przez art. 1-pkt 20 lit. a tiret drugie ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 77) W brzmieniu ustalonym przez art. 3 pkt 15 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 78) W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 20 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 79) Zmieniony przez art. 3 pkt 15 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 80) W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 20 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 81) W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 20 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 82) Przez art. 1 pkt 18 ustawy z dnia 14 czerwca 1996 r. o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 87, poz. 396), która weszła w życie z dniem 7 sierpnia 1996 r.
- 83) W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 21 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- 84) Zmieniony przez art. 3 pkt 16 ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- 85) Zmieniony przez art. 3 pkt 17 ustawy, o której mowa w odnośniku 2.

- ⁸⁶⁾ Zmieniony przez art. 1 pkt 22 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ⁸⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 23 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ⁸⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 24 ustawy, o której mowa w odnośniku 1, w brzmieniu tym obowiązuje do dnia 31 grudnia 2003 r.
- ⁸⁹⁾ Przepis ust. 4 wszedł w życie z dniem 1 października 2002 r.
- ⁹⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 ustawy z dnia 22 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela, ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa, ustawy o oznaczaniu wyrobów znakami skarbowymi akcyzy, ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu oraz ustawy o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej (Dz. U. Nr 122, poz. 1323), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2001 r.
- ⁹¹⁾ Zmieniony przez art. 3 pkt 18 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- ⁹²⁾ Dodany przez art. 3 pkt 18 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- ⁹³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 128, poz. 1404 i Nr 154, poz. 1795 oraz z 2002 r. Nr 233, poz. 1954), która wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2004 r.
- ⁹⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 17 grudnia 2001 r. o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2002 r. Nr 4, poz. 32 i Nr 233, poz. 1954), która wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2004 r.
- ⁹⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 lit. b, ustawy, o której mowa w odnośniku 94.
- ⁹⁶⁾ Zmieniony przez art. 1 pkt 1 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 94.
- ⁹⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 94.
- ⁹⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 24 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ⁹⁹⁾ Zmieniony przez art. 1 pkt 25 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁰⁰⁾ Przez art. 1 pkt 25 ustawy, o której mowa w odnośniku 82.
- ¹⁰¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 25 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁰²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 26 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁰³⁾ Zmieniony przez art. 1 pkt 27 lit. a ustawy; o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁰⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 27 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁰⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 28 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁰⁶⁾ Przez art. 1 pkt 6 ustawy z dnia 5 czerwca 1992 r. o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 53, poz. 252), która weszła w życie z dniem 25 lipca 1992 r.
- ¹⁰⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 29 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁰⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 30 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁰⁹⁾ podany przez art. 1 pkt 30 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹¹⁰⁾ Zmieniony przez art. 1 pkt 30 lit. c tiret pierwsze ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹¹¹⁾ Zmieniony przez art. 38 pkt 6 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 11, przez art. 1 pkt 30 lit. c tiret drugie ustawy, o której mowa w odnośniku 1, przez art. 3 pkt 19 lit. a tiret pierwsze ustawy, o której mowa w odnośniku 2, oraz art. 1 ustawy z dnia 21 listopada 2001 r. o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela, ustawy o systemie oświaty oraz ustawy- Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego (Dz. U. Nr 144, poz. 1615), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2002 r.
- ¹¹²⁾ Zmieniony przez art. 1 pkt 30 lit. c tiret trzecie ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹¹³⁾ Zmieniony przez art. 3 pkt 19 lit. a tiret drugie ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- ¹¹⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 3 pkt 19 lit. a tiret trzecie ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- ¹¹⁵⁾ Przez art. 38 pkt 6 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 11.
- ¹¹⁶⁾ Dodany przez art. 1 pkt 30 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹¹⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 30 lit. e ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹¹⁸⁾ Dodany przez art. 1 pkt 30 lit. f ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹¹⁹⁾ Zmieniony przez art. 3 pkt 19 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- ¹²⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 38 pkt 6 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 11.
- ¹²¹⁾ Zmieniony przez art. 3 pkt 19 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- ¹²²⁾ Dodany przez art. 1 pkt 30 lit. g ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- ¹²³⁾ Przez art. 38 pkt 6 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 11.
- ¹²⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 38 pkt 7 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 11.
- ¹²⁵⁾ Przez art. 38 pkt 7 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 11.
- ¹²⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 31 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹²⁷⁾ Przez art. 1 pkt 8 ustawy, o której mowa w odnośniku 106.
- ¹²⁸⁾ Przez art. 1 pkt 32 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹²⁹⁾ Zmieniony przez art. 1 pkt 4 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹³⁰⁾ w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 33 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹³¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 34 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹³²⁾ Zmieniony przez art. 3 pkt 20 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- ¹³³⁾ podany przez art. 3 pkt 20 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- ¹³⁴⁾ Przez art. 1 pkt 35 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹³⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 36 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹³⁶⁾ Przez art. 9 ustawy z dnia 16 października 1992 r. - Przepisy wprowadzające ustawa o orderach i odznaczeniach, uchylające przepisy o tytułach honorowych oraz zmieniające niektóre ustawy (Dz. U. Nr 90, poz. 451), która weszła w życie z dniem 23 grudnia 1992 r.
- ¹³⁷⁾ Dodany przez art. 1 pkt 37 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹³⁸⁾ Dodany przez art. 8 pkt 3 ustawy z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej (Dz. U. Nr 12, poz. 136), który wszedł w życie z mocą od dnia 1 stycznia 2000 r.
- ¹³⁹⁾ podany przez art. 1 pkt 37 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁴⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 38 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁴¹⁾ Zmieniony przez art. 1 pkt 38 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁴²⁾ Obecnie: przepisy ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. Nr 71, poz. 733), która weszła w życie z dniem 10 lipca 2001 r., stosownie do art. 38 tej ustawy.
- ¹⁴³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 38 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1, w brzmieniu tym obowiązuje do dnia 31 grudnia 2003 r.
- ¹⁴⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 2 ustawy, o której mowa w odnośniku 94, który wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2004 r.
- ¹⁴⁵⁾ Dodany przez art. 1 pkt 38 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁴⁶⁾ Przez art. 1 pkt 39 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁴⁷⁾ Przez art. 49 ustawy z dnia 2 lipca 1994 r. o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. Nr 105, poz. 509), która weszła w życie z dniem 12 listopada 1994 r.
- ¹⁴⁸⁾ Zmieniony przez art. 3 pkt 21 ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- ¹⁴⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 40 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁵⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 41 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁵¹⁾ Zmieniony przez art. 3 pkt 22 ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- ¹⁵²⁾ Przez art. 9 ust. 2 pkt 7 ustawy z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do bezpłatnych i ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz. U. Nr 54, poz. 254), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1993 r.
- ¹⁵³⁾ Zdanie drugie w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 42 lit. a tiret drugie ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁵⁴⁾ podany przez art. 1 pkt 42 lit. a tiret pierwsze ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁵⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 42 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1, który wszedł w życie z dniem 1 stycznia 2001 r.
- ¹⁵⁶⁾ Zmieniony przez art. 1 pkt 42 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁵⁷⁾ Dodany przez art. 1 pkt 42 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 1, który wszedł w życie z dniem 1 stycznia 2001 r.

- ¹⁵⁸⁾ Zmieniony przez art. 1 pkt 43 ustawy, o której mowa w odnośniku 1, który wszedł w życie z dniem 1 stycznia 2001 r.
- ¹⁵⁹⁾ Przez art. 1 pkt 41 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 82.
- ¹⁶⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 44 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁶¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 45 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁶²⁾ Przez art. 1 pkt 10 ustawy, o której mowa w odnośniku 106, który wszedł w życie z dniem 1 stycznia 1992 r.
- ¹⁶³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 3 pkt 23 ustawy, o której mowa w odnośniku 2, który wszedł w życie z dniem 1 stycznia 2002 r.
- ¹⁶⁴⁾ Przez art. 1 pkt 47 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁶⁵⁾ Zmieniony przez art. 38 pkt 9 ustawy, o której mowa w odnośniku 11.
- ¹⁶⁶⁾ Przez art. 3 pkt 24 ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- ¹⁶⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 48 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁶⁸⁾ Zmieniony przez art. 1 pkt 48 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁶⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 49 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁷⁰⁾ Dodany przez art. 1 pkt 49 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁷¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 49 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁷²⁾ Dodany przez art. 1 pkt 49 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁷³⁾ Dodany przez art. 3 pkt 25 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- ¹⁷⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 3 pkt 25 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- ¹⁷⁵⁾ Zmieniony przez art. 1 pkt 50 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁷⁶⁾ Przez art. 1 pkt 47 lit. a tiret pierwsze ustawy, o której mowa w odnośniku 82.
- ¹⁷⁷⁾ Przez art. 1 pkt 47 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 82.
- ¹⁷⁸⁾ Przez art. 1 pkt 51 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁷⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 74 lit. a ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. Nr 240, poz. 2052), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2003 r.
- ¹⁸⁰⁾ Dodany przez art. 1 pkt 51 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1, oraz zmieniony przez art. 74 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 179.
- ¹⁸¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 52 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁸²⁾ Zmieniony przez art. 38 pkt 11 ustawy, o której mowa w odnośniku 11.
- ¹⁸³⁾ Zmieniony przez art. 1 pkt 53 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁸⁴⁾ Zmieniony przez art. 1 pkt 54 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁸⁵⁾ Dodany przez art. 3 pkt 26 ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- ¹⁸⁶⁾ Zmieniony przez art. 1 pkt 55 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁸⁷⁾ Dodany przez art. 150 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 162, poz. 1118), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1999 r.
- ¹⁸⁸⁾ Przez art. 1 pkt 52 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 82.
- ¹⁸⁹⁾ Przez art. 150 pkt 2 ustawy, o której mowa w odnośniku 187.
- ¹⁹⁰⁾ Dodany przez art. 150 pkt 3 ustawy, o której mowa w odnośniku 187.
- ¹⁹¹⁾ Przez art. 1 pkt 56 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁹²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 57 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁹³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 3 pkt 27 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- ¹⁹⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 3 pkt 27 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- ¹⁹⁵⁾ Dodany przez art. 3 pkt 27 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- ¹⁹⁶⁾ Art. 71 został uchylony przez art. 1 pkt 47 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.
- ¹⁹⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 58 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1, oraz zmieniony przez art. 3 pkt 28 ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- ¹⁹⁸⁾ Dodany przez art. 1 pkt 58 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- ¹⁹⁹⁾ Dodany przez art. 3 pkt 29 ustawy, o której mowa w odnośniku 2.
- ²⁰⁰⁾ Zmieniony przez art. 39 ustawy z dnia 20 czerwca 2002 r. o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta (Dz. U. Nr 113, poz. 984), który wszedł w życie w dniu wyborów do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego przeprowadzonych w związku z zakończeniem kadencji tych organów wybranych w dniu 11 października 1998 r.
- ²⁰¹⁾ Przez art. 1 pkt 54 ustawy, o której mowa w odnośniku 82.
- ²⁰²⁾ Zmieniony przez art. 38 pkt 2 ustawy, o której mowa w odnośniku 11.
- ²⁰³⁾ Ustawa została ogłoszona dnia 1 lutego 1982 r.